SOUTH-AFRICAN-PUBLIC-LIBRARY
26 JUN 1956

No. 23—Vol.-LIV

Friday,
22nd June, 1956

Registered at the G.P.O. as a Newspaper

Price 6d.

INDIAN OPINION

Founded by Mahatma Gandhi in 1903

Former Editor: Late Mr. Manilal Gandhi—1918-1956

*

Make Big Plans

"Make no little plans. They have no magic to stir men's blood, and probably themselves will not be realized. Make big plans. Aim high in hope and work, remembering that a noble, logical diagram, once recorded, will never die, but long after we are gone, will be a living thing, asserting itself with ever growing insistency. Let your watchword be order and your beacon beauty."

—Daniel L. Burnham.

—o—

True Piety

"True piety hath in it nothing weak, nothing sad, nothing constrained. It enlarges the heart; it is simple, free and attractive."

—Francois De La Fenelon.

*

The Modern World In Search Of Its Soul

By Dr. S. Radhakrishnan

MODERN civilization with its scientific temper, humanistic spirit, and secular view of life is uprooting the world over the customs of long centuries and creating a fused mass of restlessness.

The new world cannot remain a confused mass of needs and impulses, ambitions and activities, without any control or guidance of the spirit. The void created by abondoned superstitions and uprooted beliefs calls for a spiritual filling

The world has found itself as one body. But physical unity and economic interdependence are not by themselves sufficient to create a universal human community. For this we require a human consciousness of community, a sense of personal relationship among men. Though this human consciousness was till recently limited to the members of the political States, there has been a rapid extension of it after the War. The modes and customs of all men are now part of the consciousness of all men. Man has become the spectator of man. A new humanism is on the horizon. But this time it embraces the whole of mankind. An intimate mutual knowledge between peoples is producing an enrichment of world-consciousness. We can no more escape being members of a world community than we can jump out of our own skin.

Yet to our dismay we find that the world is anarchical and unruly. Its mind is in confusion; its brain out of hinge. More than ever before, the world is today divided and afflicted by formidable evils.

The cause of the present tension and disorder is the lack of adjustment between the process of life, which is one of increasing interdependence, and the 'ideology' of life, the integrating habits of mind, loyalties, and affections embodied in our laws and institutions. Education, which has for its aim the transmission not only of skills and techniques, but of ideals and loyalties, of affections and appreciations, is busy in the new world with the old ideals of national sovereignty and economic self-sufficiency.

The present organisation of the world is inconsistent with the *Zietgeist* shining on the distant horizon as well as the true spirit of religion. To say that there is only one God is to affirm that there is only one community of mankind. The obstacles to the organisation of human society in an international common wealth are in the minds of men who have not developed the sense of the duty they owe to each other. We have to touch the soul of mankind. 'For soul is form and doth the body make.' We must evolve ideals, habits, and sentiments which would

(Continued on page 257)

Today, of all days, the joy of giving is uppermost in every heart. The best thing to give to your enemy is forgiveness; to an opponent, tolerance; to a friend, your heart; to your child, a good example; to your father, deference; to your mother, conduct that will make her proud of you; to yourself, respect; to all men, charity; and to your loved ones ?

Surely a NEW INDIA PROTECTION POLICY, the best of all Gifts.

THE PLEASURE OF GIVING IS YOURS, AND THAT OF SERVING YOU IS OURS.

The

New India Assurance

Company Limited

Principal Controlling Officers:

Rustomjee (Pty.) Ltd.

140, Queen Street,
DURBAN, NATAL.

NEW NYLON SAREE MATERIALS

JUST ARRIVED

Gold Striped Fancy Nylons 48" 12/6 yd

Spotted Georgettes 45" 4/6 yd.

Two Tone and Rainbow Georgettes 45" All Shades 4/11 yd.

Bordered Georgettes All Shades 45" 3/11 yd.

Embossed Georgettes 45" 5/11 yd.

Coloured Georgettes 45" 3/11yd.

Real Benares and Jari Gold Georgette Sarees and Borders. Big range in stock.

Georgette Jari Work Sarees All colours. £4-10-0

Georgette Sarees Cotton Embroidery £3/15/0

CHILDREN'S SCHOOL WEAR

Boys Shirts, Knickers, Blazers, Vests, Socks. Girls Gym Blouses etc. At Reduced Prices.

BLOUSES

Printed Georgette and Bemberg

CHAMPALS!

Plastic Fancy Tops with Heel

B. I. S. N. Co. Ltd.

S. S. Karanja due 1st July. Sailing 5th July 1956.
For Bombay via Karachi

Passengers must conform with the Cholera Vaccination and Yellow Fever innoculation requirements and obtain certificates from their nearest District Surgeon. Innoculation by and certificates from private Medical Practitioners will not be accepted.

FARES : DURBAN TO BOMBAY

First Class	single	without	food	£92—0—0
Second "	"	"	"	£60—15—0

INDIAN OPINION

FRIDAY, 22ND JUNE, 1956

Colour Bar In Britain

THE real significance of the Bill now before the House of Commons to outlaw the colour bar in Britain lies not so much in the fact that Britain is at last realising the need for a positive declaration of war against race prejudice within her own borders as in its being a realistic awakening to the fact that the days of White domination in the world are numbered.

There was always something ironic in the fact that whereas Britain had learnt how to retreat gracefully before the storms of awakened nationalism in her colonies; that is, she had learnt that there is wisdom in accepting the man of colour as an equal, the British Isles adhered to certain forms of the colour bar.

The British colour bar was quite different from the South American or South African types. The State did not, as in South Africa, insist on an environment where the man of colour would forever remain the inferior of the Whiteman. Rather, it was left to the individual citizen to have the colour if he chose. In a democracy, it is theoretically proper that the citizen should be free to live as he thinks best as long as he does not do harm to his fellow citizens. As long as the men of colour in Asia and Africa were colonials the colour-conscious Englishman could have the colour bar and the State hesitated to act directly against him in the form of passing a specific law making it a crime to have the colour bar.

The rise of the new powers of Asia and Africa has created a world atmosphere in which the colour bar in any shape or form is an affront to the peoples of Asia and Africa. The forward-marching Asians and Africans regard the colour bar as an unqualified insult. To stick to it is to invite their hostility. And no country in its senses can afford to ignore the sensibilities of the peoples of Asia and Africa today. Britain, which is noted for its sanity in most things, realises that it weakens her position tremendously in the non-White world if she can be counted among those who are hostile to the man of colour. The anti-colour bar Bill is, from this perspective, a friendly gesture to the non-White peoples.

But to see it only from this perspective would be to miss its real significance. To us in South Africa the Bill is a clear warning to the apartheiders that they need no longer count very much on British support for their wicked attitude on the race question. It is a warning that unless they read the signs of the times quickly and act accordingly, they will be left alone. For, a Britain which did not have the colour bar in any shape or form would not often hesitate in voting openly and clearly against the colour bar at the United Nations.

What is more, the Bill will make it infinitely more difficult for South Africa to make much headway in her demands for the incorporation of the Protectorates. Britain could never acquiesce to the handing over of the African to race supremacists when she had abandoned the colour bar. And no African in his senses, both in the Union and the Protectorates, would support incorporation.

But the most important thing to us about the Bill is that it is part of a move by the Great Powers of the West to declare war on the colour bar. In other words a world climate is being created in which apartheid will be seen as the mean little idea that it is. In America they are throwing the colour bar overboard. They are following suit in England. With America, Great Britain and the Soviet Union against the colour bar, a new world climate will prevail. And when that happens, the apartheiders will not have all things their way.

The South African opponents of the colour bar would be unwise in the extreme if they saw in the coming isolation of the apartheider their hour of victory. Apartheid is a disease which affects the minds of its victims. Like all diseases it will respond only to direct treatment. Consequently our aim should at all times be to make things thoroughly difficult for apartheid first. This is a dangerous piece of work. But if apartheid is to be defeated, its opponents must be ready to suffer and die for the values of life they cherish. They can do this more readily in the knowledge that they are not alone in this fight; in the knowledge that they have with them the Great Powers of the East and the West.

For, in the final reckoning our duty in South Africa is to make it plain to the apartheider that the days of White domination are over.

CONGRESS STATEMENT ON BANNING OF T.I.C. SECRETARY

THE action of the Minister of Justice in prohibiting for five years the Secretary of the Transvaal Indian Congress, Mr. A. E. Patel, from attending gatherings and confining him to the Magisterial district of Johannesburg is strongly condemned in a statement issued by the Secretariat of the Transvaal Indian Congress.

According to the notices, signed by the Minister of Justice, Mr. Patel is banned from gatherings because in the "opinion" of Mr. Swart "there is reason to believe that the achievement of the objects of Communism would be furthered" if (Mr. Patel) were to attend "any gathering in any place within the Magisterial district of Johannesburg."

In the second Notice under the Riotous Assemblies Act Mr. Patel is confined to the Magisterial district of Johannesburg for the next five years because Mr. C. R. Swart is "satisfied" that (Mr Patel) is promoting feelings of hostility in the Province of Transvaal between the Europeans and non Europeans.

The Transvaal Indian Congress maintains that both these allegations are without foundation. The Minister has used his arbitrary powers as he is unable to substantiate them in a court of law. It is a known fact that Mr. Patel is not a listed Communist and has never been convicted of any charge under the Suppression of Communism Act.

The Congress declares that such attacks against its officials will not deter the Indian people away from the path of mobilising the maximum forces to bring about the defeat of racialism and injustice. It calls upon the Indian people of South Africa to reply to this attack by rallying in greater number than ever before behind the banner of the Congress movement.

Messages Of Goodwill To N.I.C. Conference

TO the Provincial Conference of the Natal Indian Congress which is to be opened by Dr. A. E. Letele, Treasurer-General of the African National Congress at 2.30 p.m. on Friday the 22nd June, 1956, at the Mahatma Gandhi Hall, Lorne Street, Durban, the South African Congress of Democrats and the South African Coloured Peoples's Organisation have sent their greetings and messages of goodwill for a successful conference.

S.A. Congress Of Democrats

In his message, the National Secretary of the Congress of Democrats says: "We are deeply confronting democratic opinion in this country and our tasks of winning white anti Nationalist support for the Congress movement around the Freedom Charter is uppermost in the minds and activities of our members, but in this task," the message adds, "we are strengthened by the knowledge of the undaunted militancy of the South African Indian Congress, with its long history of courageous disciplined struggle."

Auspicious Occasion

"Your conference," continues the message, "falls on an auspicious occasion. The dates set down for your conclusion coincides with the dates chosen by the people of South Africa to celebrate the first anniversary of the Freedom Charter, which grew out of the mighty Congress of the People held at Kliptown on June 25-26 last year, Not only will June 24 be a celebration, it will also be a day of rededication for those who participated in the Charter's first flowering and for the many others who have since been won over to the aspirations and demands of the people written into the Charter.

S.A. Coloured Peoples Organisation

The Chairman, Mr. Alex La Guma, of the South African Coloured People's Organisation, whose headquarters are in Cape Town, in wishing the conference success recalls the struggle of the Indian people in the Passive Resistance and the Defiance Campaigns. "The struggles of the Indian people of South Africa for liberation," he says, "is well known to the Coloured people, and for that matter to the whole country and the world. From the time of your founder, Mahatma Gandhi, up to the present day, the Indian people have contributed to the cause of Freedom for the non white peoples in the heroic passive resistance and the defiance campaigns.

"Only a mighty people's front against the Nationalists will defeat them, We of the Congress movement have commenced to forge that front. With the glorious Freedom Charter uniting us we will go forward to build a new South Africa as more and more people turn to the Congresses for leadership."

African National Congress

"In extending to you on behalf of the African National Congress our best wishes for yet another successful annual conference, I would like to say that we, in the African National Congress have come to value and cherish most dearly our co-operation with you in the struggle for the liberation of the oppressed people in the Union of South Africa who constitute the majority in the country," says Chief Albert J, Lutuli in his message on the eve of the 9th Provincial Conference of the Natal Indian Congress.

"I am proud," he adds, "to testify to the fact that our co-operation has become an active and effective force that is striking terror in the hearts of our oppressors, the white government of the Union, representing whites only.

"The haste and ferocity with which the Nationalist Party Government is implementing its oppressive baaskap apartheid policy is a measure of its recognition that our Congresses have become a political force in the country; in consequence of this fact the intensification of our oppression should be an urge and an inspiration to us to redouble our efforts in prosecuting our struggle for freedom.

"We should not allow relatively minor considerations such as petty jealousies, temporary setbacks in our efforts to discourage us or side-track us from main task. Unfortunately there are some in our communities who when the house is on fire, would like to see us divided and fighting amongst ourselves instead of attacking the one responsible for arson—the white rulers of this country.

Dadoo—Xuma Agreement Recalled

"We are indebted to the Dadoo Xuma Agreement for the establishment of this closer understanding between our organisations and except for rabid Nationalists and quislings in our respective communities, this spirit of comradeship in-arms which relegates the relationship between our organisations is slowly but surely percolating to our masses.

"I feel sure that history will vindicate our policy of co-operation and posterity will cheer us for it. For reasons of practical consideration our organisations should maintain their organic independence for some time whilst developing in spirit and action a unity that will grow from strength to strength until we reach the stage when all in our country who will give it undivided loyalty will be Africans regardless of their origin.

Passing Away Of Mr. J. V. Gokal

THE untimely death of Mr. Jagjivandas Vithaldas Gokal at the early age of 44 years in Bombay on last Friday night cast a shadow of gloom over the Indian community in South Africa.

The Late Mr. J. V. Gokal

Born in Louis Trichardt in 1912 early in life he became the managing director of the business house of V. Gokal & Co In 1941 he was the first of the Gokals who established a large wholesale business in Johannesburg. During the war years he built up an union wide organisation with branches in the other parts of the world. He gained great popularity in South Africa as a public figure whose purse was freely at the disposal of any charitable, educational or other deserving causes. His company of V. Gokal & Co of which he was a director was one of the four donors who re-erected late Mahatma Gandhi's residence at the Phoenix Settlement known as "Sarvoday," which was opened by Pundit Kunzru head of the Indian delegation. A man of great charm and winning personality he was familiarly known as "Sir John." In 1949 he set up the business house of Messrs. J. V. Gokal & Co., Ltd. in Bombay, from where he conducted several business transactions all over the world.

South African Indians have suffered a great loss and even there would be sorrow in many homes in India. He is survived by a family of a bereaved wife, 5 sons and 2 daughters, mother and three brothers and 5 sisters, to mourn their loss.

Two New Doctors

News has reached us that Kantilal D. Bhoola, son of Mrs. and the late Mr. Dayabhai N. Bhoola and Ebrahim Seedat, son of Dr. and Mrs. K. M. Seedat, both of Durban, have successfully passed their final examinations at the University of Dublin and they have thus become doctors.

We congratulate them and hope that through their knowledge they will bring relief to the suffering non-European mass in South Africa.

Ministers Sermon On Late Mr. Manilal Gandhi

We notice that even at this late stage tributes are still being paid to the late Mr. Manilal Gandhi. The following was said by Dr. John Haynes Holmes, Minister Emeritus of the Community Church of New York.

We reproduce it from the 'Community News' an organ of the Community Church of New York. We had written to Dr. Holmes for a message for the Memorial Number but it did not arrive in time This is a wonderful tribute paid by a great man to a great man and therefore we do not hesitate to reproduce it.

WE shall not soon forget that night in 1949 here at the church when Manilal Mohandas Gandhi, son of the great Mhatma of India, sat at the head table of the dinner which we had organized in his honour. Manilal was so like his father in his gentleness of spirit, his sweetness of temper, his courage, determination and utter consecration! By a strange accident of fortune, or was it by deliberate design, Manilal, most unexpectedly, was brought here to New York. We lost no time in grabbing him, and it seemed as though we had the father with us as well as the son.

A Memorable Day In New York

R. to L: Rev. Donald Harrington, Minister of the Community Church of New York, Dr. John Haynes Holmes, Minister Emeritus of the Community Church of New York and the late Mr. Manilal Gandhi

Manilal Gandhi, born in India sixty-four years ago, had spent his mature years in South Africa, just as his father had in the preceding years, and joined there in the great struggle for the freedom of his fellow countrymen. It is amazing how these two men, enlisted in the same cause and in the same part of the world, duplicated one another. Thus, for may years, Manilal edited 'Indian Opinion,' a Natal paper which Gandhi himself had edited and published on behalf of the persecuted. Like his father, Manilal believed and practised the methods of non-violence in reform, and himself proved its power as a force of attack as well as of defense. He sought voluntary imprisonment as a demonstration of the effectiveness of non-violence and as a weapon of liberty, and like the Mahatma, who was Manilal's perfect example, went to jail more times than he could remember. Fasting was always close at hand, and its effectiveness was proved by him as well as by his father in the early days.

Typical was Manilal's great exploit in 1948, shortly after the assassination of the Mahatma. Thinking that the fever of the hour was favourable to revolt, he organized and led a march of Indians from Natal to the Trans vaal in protest against the laws forbidding the free transit of Indians across the boundary line of the states. It was like his father's famous march to Dandi, which failed in its immediate results but unleashed the moral force which, more than we commonly realize, won in the end the victory sought. Manilal himself was unmolested by the authorities, but many of his followers were arrested and penalized. Today the movement in South Africa seems to be in eclipse, but this is "best for a time."

Manilal Gandhi was often confused with his father, who did triumphantly in India what his son tried to do in Africa. It is true that the two men were cut after the same pattern and used much of the same cloth. The 'New York Times,' in eulogy of Manilal, says of him: "He was a meek looking, mild-mannered man, a vegetarian who neither drank nor smoked. Deeply religious, he was a true son of his father." This is sound diagnosis of a personality who was as pure as he was unique. But anybody who thinks that Manilal was "a true son of his father" only, and practised his methods after the father's example, makes a sad mistake in estimating a great soul who was himself the master of his thought and life.

Manilal did not live to see the triumph of his years of sacrifice and wise leadership But victory will come in due course, and at the heart of it all, sacred in memory, will stand this man. In his later years Manilal was ill, and his strength weakened. But his fame, like an eternal light, burned everywhere for men to see. It may be said of him: His "ways were ways of pleasantness and all (his) paths were peace."

The Modern World In Search Of Its Soul

(*Continued from front page*)

enable us to build up a world community; live in a co-operative commonwealth working for the faith; 'so long as one man is in prison, I am not free; so long as one community is enslaved I belong to it.'

The supreme task of our generation is to give a soul to the growing world consciousness, to develop ideals and institutions necessary for the creative expression of the world soul, to transmit these loyalties and impulses to future generations and train them into world citizens. To this great work of creating a new pattern of living, some of the fundamental insights of Eastern religions, especially Hinduism and Buddhism, seem to be particularly relevant.

No culture, no country, lives or has a right to live for itself. If it has any contribution to make towards the enrichment of the human spirit, it owes that contribution to the widest circle that it can reach. The contributions of ancient Greece, of the Roman Empire, of Renaissance Italy to the progress of humanity do not concern only the inhabitants of modern Greece or modern Italy. They are a part of the heritage of humanity. In the life of mind and spirit we cannot afford to display a mood of provincialism. At any rate, a mobilization of the wisdom of the world may have some justification at a time when so many other forms of mobilization are threatening it.—ISI.

Dug For Treasure: Found A Murder

Athens. — Treasure hunting Greeks, digging close to Larissa, in central Greece, found a human skeleton which had had its skull fractured.

The diggers were looking for the treasure of Turkish Pasha Hassan Bey which is reputed to have been hidden in the area. They said that finding the skeleton has reinforced their hopes of finding the treasure soon, for they believe that it must be the remains of the workman employed by Hassan Bey to conceal his treasure.

They think that Hassan may have killed him to keep the secret really safe—Sapa-Reuter.

Mr. Gell's Reply To Mr. L. Karovsky

The original of the following etter was sent to the 'Daily Telegraph,' London. This is a copy sent to us by Mr. C. W. M. Gell.

DEAR SIR,—Mr. Louis Karovsky's letter of May 28th deserves reply from a South African. He attaches quite unwarranted importance to the Tomlinson Report. This was the work of a body of well known Nationalists appointed by the Government to study the rehabilitation of our Native reserves—in reality to draw up a theoretical "blue-print" for "Bantu homelands" which would justify the witholding of all political rights and economic opportunities above the level of manual labour from Africans in the "white areas."

Since the Government has now stated that it does not propose to implement even the strictly limited and totally inadequate recommendations of the Report, it is hardly necessary to discuss it seriously. And the S.A. State Information Office's claim that "the Report is South Africa's challenge to the outside world, a witness to her bona fides and her endeavour to solve a human problem that has no equal elsewhere is merely preposterous.

Nowhere in the Report is "full political equality" for Africans mentioned. While the Report does suggest the establishment of industries in the reserves by white capital, the Government has turned this down and will limit industrial development there to what Dr. Verwoerd has called "the home industry type" (e.g. broom and basket making). At all times close political supervision by Whites is intended and the most Africans could hope to achieve would be a limited form of local autonomy.

The three High Commission territories were strictly outside the scope of the Tomlinson Commission. However, it was forced to drag them in because the Union's Native reserves only total some 12 per cent of the country for nearly 70 per cent of the population (although only 40 per cent of our Africans actually live there). The addition of the already overpopulated mountains of Basutoland, the arid steppe of the Kalahari (three fifths of the area of the Union) and Swaziland bring the "Bantu homelands" up to the rather more respectable figure of 45 per cent of "the area of greater South Africa"; but add little or nothing to the carrying capacity of the "Native areas."

Mr. Karovsky seems to think that South Africa is an illuminating example of Britain's ability to turn the enemies of yesterday into the friends of today. In regard to Afrikaner Nationalists I would suggest it is the one obvious historical exception to that rule. Even if (as is certain) the surrender of the three High Commission territories to South Africa were to reverse the estrangement of Nationalist whites, could that conceivably outweigh the odium Britain would earn throughout Africa and the outside world by such a betrayal of the African inhabitants of the Protectorates?

Yours faithfully,

C. W. M. GELL

Indian Civil Service (retd.)

Editorials Of The Week

Indians In South Africa

THE South African Government is engaged in its most intensive programme of *apartheid* so far; and numerous projects of segregation which have been hanging fire for several years are now finally to be disposed of in practice. The notorious Group South Africa are still content to sit on the fence, aloof and unconcerned.

'Times Of India,' June 8.

* * *

The South African Government have made no secret of their non-white peoples. Some observers have also felt that the South African Government are not as insensitive to international opinion as they appear to be. It is true that they appeal to other white nations to stand behind them so that European civilisation may withstand the tremendous pressure of the Afro Asian awakening. But they are also aware of the march of events in the northern part of the African continent. They have taken to preaching a kind of co-existence between the *apartheid* State and the States run independently by non Europeans.

The South African Government realise quite well that India has played a beneficent part in African awakening and have tried hard, occasionally with success, to set Africans against Indians. They know, too, the role of India in the United Nations, where *apartheid* has been condemned often. They view India and people of Indian origin in South Africa with particular dislike. That is why they have refused to accept the United Nations suggestion of direct negotiations.

'Hindu,' June 7.

ORIGINAL CORRESPONDENCE.

Dr. Verwoerd's Unworthy Speech

THE EDITOR, 'INDIAN OPINION.'

DEAR SIR,—Dr. Verwoerd's speech on Friday night gave the impression that we in Port Elizabeth are living in a state of siege. This is absolutely untrue. If any proof of this were needed, it was provided by the presence of City Councillors in New Brighton at the Choirs Competition where they were addressed by an African on the subject of race harmony—and identically the same time as Dr. Verwoerd was scaring the wits out of Parliament.

Only on two occasion in the past twelve months has there been racial tension affecting Africans. First, when the Port Elizabeth City Council gratuitiously and unjustifiably extended the ban on African meetings to the entire district. But African anger was caused by the ban—not vice versa.

On the second occasion an African was shot by the police in a midnight melee. The police account of that affair has been dismissed in court with contumely. The full account of what happened has yet to be made public.

If the Minister really believed the statements he quoted from some of our municipal officials, it is curious that he never used his powers of banishment under the Native Administration Act, and that it took him four months in the dark. Thus municipal policy affecting Africans has been virtually dictated by the Special Branch.

We demand the immediate publication of the date, circumstances and full text of all documents quoted by Dr. Verwoerd and supplied by municipal officials. Secret police rule should be no part of local government. If the Nationalist Goverment is determined to persecute African political leaders, let it do its own dirty work without our help or collaboration.

As for the much abused A.N.C., its goals are the goals of liberal democracy, the cornerstone of western civilisation. We should like to assure it that it has white friends, though we are not very numerous.

It would be a tragedy for the future of our country if the A.N.C, should be provoked by discriminatory treatment and unjust accusations into any departure from its declared policy of non-violence. In fact, its influence is a stabilising force in New Brighton and its meetings—until banned—were conspicuously orderly.

We fully associate ourselves with its demand for equal status

African Viewpoint

Goodwill Between Indians And Africans

By

JORDAN K. NGUBANE

A SHORT while ago the Government of India imposed a ban on the showing of films which gave offence to the peoples of Africa. It is a pity that this important development in the relations between our people and the people of India has not been given the publicity it deserves by the Press which is read by the African.

In spite of this the ban is a most welcome demonstration of Indian goodwill towards the African. That single concrete act has done more to make India better understood by the Africans than very many professions of goodwill that could have been made. It creates an atmosphere of friendliness which can best have only the best results for all concerned.

The action of the Indian Government has a direct moral for us in South Africa, where both the India and the African are victim of a cruel tyranny based on race. Both need to stand together in opposition to an evil which crushes them because of their colour. Enlightened thinkers on both sides see in such standing together the only shortcut to a free existence for the man of colour.

In these circumstances the action of the Indian Government should usher in a new willingness to assess afresh the relations between the Indian and the African in this country. And if that assessment could be in the direction of removing the remaining points of friction between the Indian and the African, they would be a most welcome complement to the move by the Indian Government.

The fashion in this country is to act as if points of friction between the Indian and the African do not exist. This is unwise wishful thinking. There is no valid reason to substantiate the generally held view that all is well between the African and the Indian. Unfortunately very many leaders of both the African and the Indian rush to the view that anybody who works for a genuine improvement of relations between the two oppressed peoples is a racialist. Criticism of the Indian where he offends the African is becoming an unforgivable sin in some political circles.

But the true advocate of genuine accord between the Indian and the African should not be deterred by this nor by the possibility of being misunderstood or called names. He should speak the truth as he sees it and always bear in mind the need for a constructive approach to a problem which is certainly complicated.

On the one hand the Indian enjoys privileges which the African is denied. As any sesible man knows, this is through no fault of the Indian. The race oppressor has arranged things in such a way that this very fact itself should be a point of friction. The true friend of Afro-Indian accord will work for the effective removal of these points of friction. He will not condone them or act as if they did not exist.

In actual practice where do these points exist? Firstly, in the bioscopes. For many years progressive Africans and Indians fought what was an unconcealed colour bar against the African. Officially, bioscopes do not have the colour bar. But in actual practice the atmosphere in some of them is still characterised by a thinly disguised reluctance to accept the African as an equal of the other people of colour.

One finds it hard to understand what the Indians who practice the colour bar in the cinemas against the Africans get because the African is a substantial supporter of their establishments. If the African decided to withdraw his support and boycotted the bioscopes it is the cinema owners who would suffer most.

Secondly, one finds a most offensive form of Indian prejudice against the African in the hotels and restaurants. Africans as a racial group are refused service in these establishments strictly on the ground that they are Africans. I am not talking about something I have not seen here. I have tried the leading Indian restaurants in Durban when I have had a friend or when I had a strong liking for Indian meals—I have an abiding love for Indian dishes. And in every case I was told that I could not be served because I was an African.

There is trick here. The owners of these establishments take the line that their licences are "endorsed" against serving the African people. So far so good. We live in a country where wicked things are done in the name of race. But the fact of the matter is that no Indian is compelled to take out an "endorsed" licence. They ask for the endorsement themselves either for purposes of attracting White business or of shutting out the African.

I have entered Indian restaurants in other parts of Natal and have had no trouble whatsoever. I remember the charming-mannered Indian gentleman and his cultured wife at Dundee who gave me a delicious meal after a long and tiresome trip. From the moment I stepped into his establishment I was made to feel that I was most welcome. And then I remember also the quietly-spoken and courteous proprietor of an Indian restaurant at Stanger who always receives me with a smile. He does not know me; nor did the Dundee people know me. My first point here is that they treated me as a human being—which is what I expect of civilised human beings. The second is that if such treatment is profitable in small country places, where the colour bar is harshest, it can be profitable also in Durban. The third is that not all Indian restaurant proprietors are race-conscious. My fourth and last point is that those who are do more than good.

In one leading restaurant in Durban an American journalist invited me to a meal. Just as we were being served the manager thought there was something funny about my hair. In the end we were told that we could not be served because I am an African. What the American (who was White) said can be left untold.

Now, there is another side to this story. It has been said to me that if I had told the proprietors who I was I would be treated differently. But why should I produce another "Pass" to satisfy the hotel owner that I am worthy of being served where I pay? It is the principle that one objects to so strongly. When Nehru does so much to better relations between us and the local Indian, such incidents do the exact opposite.

The third field in which very many points of friction exist is in commerce. The first cause of friction here is in the refusal to give Africans better-paid jobs in Indian establishments. Where the African gives support he is entitled to better employment. To take him only as a scavenger is only to lay the foundations for a boycott movement which would certainly not be in the best interests of the Indian who is colour-conscious.

Even when it comes to the distribution of goods as between manufacturer, wholesaler or retailer, African traders have come to me complaining of discrimination. Normally we expect the White man to do that sort of thing against the African but not the Indian, who is our comrade in chains.

The question of trade is rather complicated and delicate. I would not like to discuss its details in the Press. But it is about time the organisations of all the parties concerned appointed a standing committee to go thoroughly into the whole question of Afro-Indian relations in trade for purposes of removing points of friction and creating closer friendliness. If the Natal Indian Congress and the Natal Indian Organisation took the initiative, there would be a prompt response from the African side.

The apartheider is busy setting one non-White group against the other. We who oppose him should not act as if we cannot be split. Rather, we should be busier still building lasting bridges of accord as between one oppressed group and another in the first instance. What is more, we should even go out of our way to encourage more Indians and Africans to know one another on the personal plane. Nothing would produce better results for both sides; nothing would hasten the day or apartheid's fall more; nothing would be a better complement to what Pandit Nehru is doing.

Welcome To Britain

Bradford Lyttle Tells Of His Two And One-half Hour Grilling By Immigration Agents

PASSENGERS who were disembarking at Southampton made their way to the stern lounge of the *Maasdam* when they learned that the British immigration agents were aboard the ship.

Shortly, four uniformed gentlemen appeared, established themselves at tables in the lounge, and the passengers queued to be interviewed. When my turn came, I was directed to a distinguished looking officer who, I observed to myself, might be mistaken for Humphrey Bogart.

He greeted me in a charming British accent, asked me to be seated, and began to examine my passport.

"How long do you expect to be in England?" he asked.

"Two or three months."

"What do you plan to do here?"

"Study and travel."

"Where will you study? Are you registered with a university?"

"No; I'm not registered in any university. I expect to study the peace movement."

Bogart cocked his head, looked at me suspiciously. "Peace movement, eh? What part of the peace movement interests you?" He paused, then. "You know, there are all kinds of peace movements."

"I'm interested in the pacifist movement in England, communitarian societies and non-violent political and religious movements of all kinds. I hope to study them in Britain and in other countries on the Continent and in Asia."

Political movements? What political movements? The Communist movement, are you going to study that?"

"Probably; after all, Communism is one of the most dynamic forces in the world today. It's foolish to be uninformed about it. But I'm not a Communist, I'm a pacifist, or ris, General Secretary of PPU, and from two or three Members of Parliament."

"Who are the MPs?"

"Fenner Brockway, Victor Yates..."

"Fenner Brockway! You don't agree with him, do you?"

"Seems to me he represents the finest English political tradition; that which includes John Bright.—"

"Huh...well, you know Harry Pollit?"

"No."

"He's the head of the Communist Party here. Look," Bogart leaned forward, "why don't you get off at Amsterdam? The British Government would be very happy if you did!"

"England's the first step on my trip."

"How long is this trip of yours?"

"From England I'll go to the Continent: France, Germany, Denmark, Yugoslavia, perhaps Russia, then India, Burma, Indonesia..."

"Do you know what a job that is? What are you going to Russia for, anyway?"

"Sure it's a job. I expect to be gone for one or two years. In Russia I want to study the people and culture."

"Well, you may be a pacifist now, but after that trip you'll be a Communist. See here, we'll have to talk with you more. Wait until we're thru with others. I'll keep your passport."

Sans passport I waited until the remaining passengers had been interviewed. Then, I gently chided the agent for his suspicions.

"I expected that England would be the easiest country to enter. I'm a Yankee pacifist over here to study the peace movement. Is that strange?"

"Our great British tradition of liberty and democracy? You'll find Britain's the high wall. If you can get over this the Continent's easy. They don't care who comes in. Now, we're interested in who's financing this trip of yours. Who's behind you?"

"I'm financing it myself. No one's behind me."

"What's your business?"

"I'm a research engineer."

"Who's carrying on your business in your absence?"

"I closed it. I'm owner and operator. My equipment is in the basement of my father's home. Here's one of my business cards."

Bogart scrutinised the card. He shook his head. "Son, do your parents approve of this trip?"

"Completely."

"Well, we'll have to talk to you more at headquarters. Here's a pass that will get you to shore."—'Peace News.'

(To be Continued)

Indian Scientist Leaving For Berlin

Bombay, June 16.—The Indian scientist, Dr. C. V. Varman will shortly leave for Berlin to attend a conference of the world Nobel Prize winners to be held at Linda (Bavaria) from June 25 to 29. He won the prize for physics in 1930.—ISI).

Heads Of Three States To Visit India

New Delhi, June 16.—At the invitation of the President of India, the Emperor of Ethiopia will pay a visit to India this winter.

The President of Syria will be another distinguished guest in India later this year.

Dr. Soekarno, President of the Indonesian Republic has also been invited by India's President to visit India this winter. The invitation has been accepted.—ISI.

Carrying Scientific Knowledge To The Peasant

New Delhi, June 16.—About fifty "temples of science," institutions to bring the benefit of scientific knowledge to the people, are to be opened in India in the next few months. The scheme aims at spreading education through science popularization centres in the villages. These centres will collect data on research and local diseases of crops, the nature of the soil and the quantity of water and information on general conditions of health and hygiene of a locality.

Arrangements will be made for dissemination of scientific information through audio-visual methods.—ISI.

Work Starts On Another Dam

Lucknow, June 16.—Work has started on the Rs. 275.9 million Ramganga project which on completion will provide irrigation facilities to over 700,000 acres in the Western part of the State of Uttar Pradesh.—ISI.

NEWS FROM INDIA

Warsaw Honour For India's Vice-President

Warsaw, June 16.—India's Vice-President, Dr. Radhakrishnan was awarded the honorary degree of Doctor of Philosophy by the Warsaw University in Poland last Tuesday.

Dr. Radhakrishnan, who is on a goodwill visit to Poland later arrived in Cracow. A he is staying, and also visited the cathedral and Royal crypts as well as a museum of sculptures by Wit Atwerz, the great Polish sculptor of the 15th century.—I.S.I.

London To Honour India's Prime Minister

London, June 16.—Freedom of the City of London—the

Cuticura

Health Of Non-Europeans In South Africa

(From Our Special Medical Correspondent)

IN all modern civilised countries of the world today, Social Services and Benefits are assuming a prominent place in the general structure of the community. The maintenance of health of the people lies not only in the hands of the state, but in public organisations, societies, philanthropic agencies and in the hands of individuals themselves. The subject of the health of the non-European has been a matter of much talk, much discussion, and much writing by various authorities and interested people alarmed at the serious position. It is unfortunate that in a country like South Africa where Nature has been bountiful, Nature so generous, we find mortality rate and incidence of disease so high amongst us. It is no exaggeration to say that the health of the average non-European has deteriorated within recent times. Whilst it is true that much has been done and is still being done in the field of Preventive Medicine, but compared to the ratio of population with its alarming figures of unemployment, poverty, undernourishment and attendant evils, the picture is indeed a frightening one. The position was bad ten years ago, when the cost of living had not sky-rocketted so high, when the question of unemployment was not so acute, and comparatively speaking, the economic situation was not so distressing.

Vital statistics provide the most accurate criteria of a community. Unfortunately, statistics are lacking or unreliable for the greater part of the population. There is no compulsory registration of births and deaths for non Europeans outside the urban areas. In the rural districts it is optional and deaths of Africans, even those due to notifiable diseases is seldom reported. However, the Gluckman Report, though outdated, is the most accurate that can be obtained in South Africa. Most of my references and figures are taken from the Race Relations Book and from the survey made by the Natal University College.

The death rate of Europeans is slightly less than 10 per 1000, as low as any in the world, but for non Europeans it is 20 and over. Infantile mortality rate for Europeans is less than 50 per 1000 live births, for Natives it is not less than 150 anywhere and in some areas as high was 600 and 700. The maternal mortality rate per 1000 births for non-Europeans is twice as high as for Europeans. Here we see that the death rate of infants is far greater than that of the non-European adult.

The incidence of malnutrition ranges from 40 per cent for European school boys, 57 per cent for Coloureds, 57 per cent for Indians and 70 per cent for Africans. Intestinal parasites are common amongst Natives and the incidence of Bilharzia and Malaria is about 100 per cent. Tuberculosis and Syphilis—the price of civilisation is the highest in the world. The principal cause of the high incidence of Venereal Disease is the destruction of normal family life and disturbance of old tribal social customs, consequent upon the system of migrant labour.

The chief cause of T. B. amongst non-Europeans is the rapid industrialisation, at a time when housing and nutrition are hopelessly inadequate. Overcrowding grossly in unhygienic slums often favours the spread of infection. Chronic malnutrition provides the soil in which the infection flourishes. Neither syphilis nor tuberculosis can be eradicated by establishing clinics or building hospitals, although these services are necessary to deal with existing cases. The overall campaign must include radical changes in the socio-economic system under which non-European labour is recruited, housed and fed.

(To be continued)

Things In General

British Films At Berlin Festival

Berlin.—Bob Hope's British film "The Iron Petticoat" in which he stars with Katherine Hepburn was one of several British films shown at the Berlin International Film Festival which opened on Friday, June 15.

Other British films were "Richard III" of which Sir Laurence Olivier is not only the star but also the producer and director, "Loser Takes All" with Glynis Johns and "The Long Arm" starring Charles Frend and Jack Hawkins.

32 nations have entered their films for the festival as compared with 29 last year. They are:—Argentina, Austria, Belgium, Belgian Congo, Canada, Ceylon, Denmark, Egypt, Finland, France, Britain; India, Indonesia, Israel, Italy, Japan, Mexico, Netherlands, New Zealand, Pakistan, Peru, Portugal, Spain, Sweden, Switzerland, Turkey, South Africa, Uruguay, the United States, Venezuela, Yugoslavia and Germany.—Sapa-Reuter.

Deer For Buddhist Pilgrims

Agra (North India) —The deer park at Sarnath, near Benares, where the Buddha preached his first sermon, is to be restocked with spotted deer.

Twenty deer from the gardens round the tomb of the Moghul Emperor Akbar at Sikandra, near Agra, have been sent to Sarnath to increase the deer population.

During the coming Buddhist year, Sarnath will be one of the main places of pilgrimage for Buddhists commemorating the 2,500.h anniversary of the Buddha's death.—Sapa Reuter.

Record Bag For A Prince

New Delhi.—The Maharajkumar of Vizianagaram, India's sporting Prince and cricketer, has put up a record "bag" of 300 tigers and other big game trophies in the past 30 years.

Among his trophies are two rhinos and six bison. He shot his first tiger in 1926 and completed his score of 300 big game trophies with the shooting of a tigress this spring.—Sapa-Reuter.

Artist Draws With His Mouth

Buenos Aires.—The cartoonist Enrique Mate Orono, stricken with polio soon after he was married in 1942, was left almost totally incapacitated, capable only of moving his head.

He has managed to maintain his home and educate three children aged five to nine by drawing, holding a pencil with his mouth.

Mate Orono has also corrected the proofs of several book by the same method.—Sapa-Reuter.

Searcher-Girls Wanted

Kuala Lumpur (Malaya).—The Malayan Government is planning to engage about 1,000 women to search women villagers as security forces tighten their operations to deny food to the Communist terrorists.

The searchers examine people entering or leaving villages.

In the past women villagers in Malaya have complained about male searchers and a public inquiry recently followed some complaints.—Sapa-Reuter.

Plant Food From The Air

Wellington (New Zealand).—Aerial topdressers spread almost 350,000 tons of fertiliser in New Zealand in the year ended March 31, 1956.

The area topdressed was estimated at 3,421,000 acres.—Sapa-Reuter.

Children's International Congress

Copenhagen. What is claimed to be the first international congress with child delegates will be held in Copenhagen from August 4 to 11.

Its members will be the children of about 2,000 delegates taking part in the 41st World Esperanto Congress which is taking place at the same time.

Among the childrens' activities will be folk-dancing. They will speak to each other in esperanto.—Sapa-Reuter.

All-Women Fire Brigade

Goes (Southern Holland).—Holland's first all-woman fire brigade has been created at Goes on the initiative of the local civil defence organisation.

It will have 15 women fire fighters and a woman commander.—Sapa-Reuter.

No Car—Until He's 80

Sydney.—A Judge has disqualified a man from holding a driver's licence until he is 80.

The man, now aged 66, appealing against a six months gaol sentence for driving while drunk and had the sentence varied to a £50 fine and 14 years' disqualification—Sapa-Reuter.

R. VITHAL

Bookkeeping, Writing up Sets of Books, Balance Sheets, Income Tax Returns.

Contact No. 12 Barklys Arcade, 38 Market Street, Cor. Diagonal & Market Sts. Johannesburg, 'Phone 33-1654.

Call For Race Equality In Africa

THE Capricorn Convention has accepted the principle that all land in the British territories of East and Central Africa should ultimately become available for purchase by members of any race.

Delegates of all races from the territories concerned were present at the meeting at Salima on the shores of Lake Nyasa.

The meeting ratified the terms of the Capricorn Convention drawn up by the society, which aims to abolish race discrimination and to create a common loyalty to Africa among all races.

The Convention decided that all existing individual land rights held by members of any race should be recognised and confirmed by law. But all land at present held by Europeans should gradually become available for purchase or lease to all races.

The principle that all individuals holding positions of the same responsibility and doing work of the same quality should be entitled to the same rates of pay was also accepted by the Convention.

At the opening of the three day Convention, Mr. Laurens van der Post, well-known South African author, explorer and expert on African affairs, said in a speech read for him: "We are both seed and natural seed-bed for the new non-racial and greater African world to come."

Mr. van der Post said: "I am identified with you here today because of the failure of the Afrikaner people in Africa to produce an idea and a way of life which is big enough to include all of us in one common destiny."

The Afrikaner idea in South Africa had deteriorated into "a dangerously recessive and narrow kind of racial consciousness and assertion."

Last (Saturday) night the Convention unanimously adopted the principle of a multiple vote, coupled with one common voters roll for all races.

The Convention adopted Clause 6 of the Capricorn Contract—that the final elimination of racial discrimination would take time but that governments should proceed vigorously towards the integration of all races.

There was one amendment—that the integration of races into one electoral system and one citizenship should be accompanied by "one official language."—Sapa-Reuter.

Skilled Work Native Ban

Except for certain types of work, Natives will not be able to do skilled building work in the urban areas of the Union from July 9.

A proclamation to this effect is contained in the latest Government Gazette. The prohibition against the employment of Natives applies to areas under the jurisdiction of municipal councils, borough councils, town councils, town boards, village management boards, local boards, health boards or health committees.

EARN

the big salaries which are paid to business executives who have reached their commanding positions because they have the required knowledge in financial administration. Their knowledge came from training. You, also, can get to the

TOP

by taking The School of Accountancy Postal Courses, which include Accountancy, Secretaryship, Costing, Banking, Municipal Service, Building Societies, B.Com. Degree. You will soon be on the road to a bigger

SALARY

if you write for The School's FREE 72-page book, "The Direct Way to Success", detailing the courses and giving you the successes of thousands of students.

To: The Chief Careers Adviser, The School of Accountancy, (P.O Box 4592), (Z) Johannesburg. Please send me without obligation, and post free, a copy of the 72-page book "THE DIRECT WAY TO SUCCESS," giving full details of The School's Postal Courses.

NAME ____________

ADDRESS ____________

46 *Years Successful Educational Service.*

The School of Accountancy

ACCOUNTANCY HOUSE, 131 FOX ST., BOX 4592 (Z), JOHANNESBURG. Also at: Box 2916, Cape Town; Box 1865, Durban; Box 95, Ladysmith, Natal.

BONES WANTED

We Pay £7 PER TON F.O.R. your Station or Siding

BAGS RETURNED RAILAGE PAID

For Full Particulars write to:

THE BULLBRAND FERTILIZERS LTD.

SARNIA, NATAL.

BOOKS FOR SALE

Ramanama—M. K. Gandhi	2	0
An Atheist With Gandhi—Gora G. Rao	2	0
Key to Health—M. K. Gandhi	1	6
A Gandhi Anthology (Book I)—V. G. Desai	1	3
Gandhian Ethics—Benoy Gopal Ray	2	6
Basic Education—M. K. Gandhi	2	6
Bapu's Letters to Mira (1924-48)	7	6
For Pacifists—M. K. Gandhi	2	6
The Educational Philosophy of Mahatma Gandhi —M. S. Patel	8	6
To Women—Amrit Kaur	1	0
Drink, Drugs and Gambling —M. K. Gandhi	5	6
To the Students—M. K. Gandhi	8	6
Unto This Last—M. K. Gandhi	1	0
The Gospel of Selfless Action or The Gita According to Gandhiji (Translation of the Original in Gujarati with an additional introduction and commentary) —Mahadev Desai	8	6

Obtainable From:

Indian Opinion,
P. Bag, Durban, Natal.

Are You a subscriber of 'Indian Opinion' If not, Why not?

BOOKS FOR SALE

GANDHIANA—D. G. Deshpande—(A Bibliography of Gandhian Literature)	5	0
PILGRIMAGE FOR PEACE—Pyarelal	12	6
TO STUDENTS—M. K. Gandhi	6	0
BAPU—Marry F. Barr	4	0
COMMUNAL UNITY—M. K. Gandhi	25	0
FAMOUS PARSIS	7	6
Diet and Diet Reform—Gandhiji	5	0
Cleaninge—Mira	1	6
Selections from Gandhi—N. Bose	10	0
Bhoodan Yajna	2	0
Sardar Vallabhbhai Patel (Vol.I)—N. D. Parekh	15	0
The Diary of Mahadev Desai—V. G. Desai	12	0
A Nation Builder At Work —By Pyarelal	1	6
Gandhi And Marx —By K. G. Mashruwala	2	3
Satyagraha In S.A. —By M. K. Gandhi	15	0
Bapoo's Letters To Ashram Sisters —By Kaka Kalelkar	2	6
Which Way Lies Hope —By R. B. Gregg	2	6

Obtainable from:

"INDIAN OPINION,"

P. Bag. Durban, Natal.

		s.	d.
Sri Ramakrishna and Swami Vivekananda	Sri J. Nehru	1	9
Work and its Secret	Swami Vivekananda	1	3
Bhakti or Devotion	"	1	3
The Powers of Mind	"	1	6
Sadhanas or Preparation for Higeer Life	"	1	3
Is Vedanta the Future Religion...	"	1	6
Christ the Messenger	"	1	9
Hail Independent India	"	1	3
The Path to Perfection	Ramakrishananda	1	3
On What is God	J. Goyandka	1	3
Vedanta Philosophy	Vivekananda	2	6
The Immanence of God	M. M. Malaviya	1	3
Siva and Budha	Sister Niveditta	2	6
The Glory of the Vedas	D. D. V. Vachaspati	1	3
Divine Message	H. Poddar		9
Wavelets of Bliss	"	1	3
Six Lessors in Raja Yoga	Swami Vivekananda	2	9
In Defence and Essentials of Hinduism	"	4	6

Obtainable At Our Only Address:

BHARAT MUSIC SALOON

AND BOOKSELLERS

(Corner Grey & Lorne Streets)

286 Grey Street,

Phone: 26070.

DURBAN.

★

BOOKS FOR SALE

COTTAGE INDUSTRIES AND THEIR ROLE IN INDIAN ECONOMY—Prof. Rao	2	6
THE DELIVERANCE (A picture of the palpitating life of the joint family)	4	6
INDIAN STATES' PROBLEM (Gandhiji's Writings an Utterances)—M. K. Gandhi	10	0
FOUNDATIONS OF PEACE (Critical study of the conditions which precipitated two world wars—K. T. Shah	15	0
DELHI DIAY—Gandhiji	10	0
MY GANDHI—Dr. John Haynes Holmes	12	6
A SURVEY OF RACE RELATIONS (1934-54)	5	0
A PROPHET OF THE PEOPLE —T. L. Vaswami	3	6
GITA MEDITATIONS —T. L. Vaswani	8	6
KRISHNA STORIES —T. L. Vaswani	7	6
A VISION OF FUTURE INDIA—K. G. Mashruwala	2	0
SOVIET ATTITUDE TOWARDS CHINA Pacts And Facts—Stanley Powell	5	0
AMONG THE GREAT (Conversation with Romain Rolland, Mahatma Gandhi, Bertrand Russell, Rabindranath Tagore and Sri Aurobindo)—Dilip Kumar Roy	23	0
TWO HISTORICAL TRIALS IN RED FORT —An account of the trial of the Officers of the I.N.A.	14	0
WHY CRIPPS FAILED (Documented account from the Indian Nationalist point of view)—M. Subrahmanyan	2	6
GANDHI-JINNAH TALKS (Text of Correspondence and other relevant matter)	2	6
INDIAN CHRISTIANS —G. A. Natesan	7	6
SEVEN MONTHS WITH GANDHI —Krisnadas	12	6
A RIGHTEOUS STRUGGLE —Mahadev Desai	2	3
GANDHIJI AS WE KNOW HIM—Intimate and delightful incidents by various writers	9	0
NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR Vol. I.—M. K. Gandhi	15	0
NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR Vol. II—M. K. Gandhi	14	0
FROM YERAVDA MANDIR —M. K. Gandhi	1	0

Obtainable from:

'Indian Opinion,'

P.Bag, Durban, Natal.

Cable & Tel. Add.: "HARGVAN". Phone 29368.

P. HARGOVAN & CO.

(PTY.) LTD.

WHOLESALE MERCHANTS AND IMPORTERS.

P. O. BOX 1250.

155/7 Warwick Avenue

DURBAN.

FOR...

RUBBER STAMPS

AND

PRINTING

CONTACT...

STANDARD PRINTING PRESS

GENERAL PRINTERS AND RUBBER STAMP MAKERS

73 BEATRICE STREET, — DURBAN.

PHONE 61006. TELEGRAPHIC ADDRESS

P.O. BOX 2782. "QUICKPRINT"

ESTABLISHED 1927.

Tel. Add: "Charotar" Telephone: 33-9885.

MANCHESTER TRADING CO. LTD.

ESTABLISHED 1923

Wholesale Soft & Fancy Goods Merchants

—&—

Direct Importers.

47, Commissioner Street, JOHANNESBURG.

Seven Months With Mahatma Gandhi

Being an Inside View of the Non-co-operation Movement of 1921-22

By Krishnadas

Abridged and edited by Richard B. Gregg

Writing of the two volumes of which this is an abridgement Gandhiji wrote: I have gone through them. And the facts appear to me to be correctly set forth and exhaustively dealt with......The volumes are the only narrative we have of the seven months with which Krishnadas deals"

Price: 2s. 6d.

Obtainable from:

'Indian Opinion,' P. Bag, Durban, Natal

India Is Now Coming To The Golden Age

Read The Latest Publications About Same

The India Annual 1956	5/6
Illustrated Weekly Of India	2/-
Caravan: Proforma Of India	2/-
Dharmayug, Ajkal, Bal Bharti (Hindi)	1/6 each
Manoher Kahaniyan, Maya, Manorama (Hindi)	1/6 each
Purie Mahal (Gujarati Novel)	12/6

NEW BOOKS

An Asian Prime Ministers Story	15/6
Women Behind Mahatma Gandhi	21/6
Primitive India — Illustrated Only	31/-
Just Half A World Away — Faith In India	22/6
History Of India — Past And Present	66/6
India And The Awakening East	18/6
Bhowani Junction (Novel)	

DELHI DIARY

By Gandhiji

This is a collection of Gandhiji's prayer discourses which he delivered during his last stay in Delhi.

પુસ્તક ૫૪ મું—અંક ૨૩
તા. ૨૨ જુન, ૧૯૫૬.
છુટક નકલ પે. ૬
દર શુક્રવારે બહાર પડે છે.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન

મહાત્મા ગાંધીજીના હસ્તે સને ૧૯૦૩માં સ્થપાયું.
આદ્ય તંત્રી સ્વ. મણીલાલ ગાંધી

★

રજ કણ

પ્રભુ ભક્તિ કરવી એટલે પ્રભુને ગમે તેવું કામ કરવું. પ્રભુ રીઝે છે ભલાઇના કામથી, સત્કર્મોથી, તમે એવું કામ કરો કે પરિણામે જનતાનું ભલુ થાય. જનતા એજ જનાર્દનનું વિરાટ સ્વરૂપ છે. એટલે જે કાંઇ કામ કરો ત્યારે મનને પુછો કે આનાથી જનતાનુ ભલુ થશે ખરૂં? જન સેવા એજ પ્રભુ સેવા છે.

* * *

તમારા પર હલ્લો કરનારા દુશ્મનોથી ડરતા ના પણ તમારી ખુશામત કરનારા મિત્રોથી સાવધ રહેજો.

* * *

જીવનની મુશીબતોથી હારો નહિ, નિરાશાઓથી બેચેન ન બનો, સુખચેનમાં સૌ કોઇ જીંદગી પસાર કરી જાણે છે, પણ મુશીબતમાં જીંદગી પસાર કરવી તેનું નામ જ ખરૂં જીવન છે.

* * *

હિમાલયનું સ્થાન છાતી નહીં, દિમાગ છે દિમાગ ઠંડું હોય, પણ દિલ ગરમ હોવું જોઇએ. ત્યાં ભાવના હોવી જોઇએ. દિમાગમાં હિમાલય અને હૃદયમાં અગ્નિ હોવો જોઇએ. પણ આજકાલના નવજુવાનોની હાલત, બરાબર, એથી ઉલટીજ રહે છે.

* * *

હું જ્યારે પુણ્યની વાત કરૂં છું ત્યારે સ્વર્ગ લોકમાં પહોંચનારા પુણ્યની વાત નથી કરતો, બલ્કે, આ દુનીયામાં સ્વર્ગ લાવનારા પુણ્યની વાત કરૂં છું.

—વિનોબા.

આત્માને જેલમાંથી મુકત કરો

(શ્રી. વિનોબાજી)

આજે પૈસાએ બધાને ભરખી લીધા છે. પરીણામ રૂપે ક્યાંય કોઇ સુખી નથી દેખાતું. અમારા એક વકીલ મિત્ર છે. એઓ અને એમણા પિતાજી કોર્ટમાં વકીલાત કરે છે. આખરી દિવસ આવશે ત્યાં સુધી તેમણે પઇસા કમાવવા સિવાય બીજી કોઇ વાત સુજતી નથી. બીજા બધામાંથી તેમનો રસ ઉડી જ જાય છે જો તેમાં ધન પ્રાપ્તીનો મોકો નથી હોતો તો.

આ એક એવો પ્રશ્ન છે કે, ગમે તેટલું ઉપરથી ભર્યાંજ કરો પણ એ કોઠી ભરાશે જ નહીં. ચાલણીમાં ગમે તેટલું પાણી ભરો એ વહી જ જશે. આવી જ રીતે કોઇ પણ માણસ એમ નહીં કહે, “બસ હવે બહુ થયું હું તૃપ્ત છું, મારે હવે કોઈ વાસના નથી.” પણ એ કહેશે, “મારી ઘણી તૃષ્ણાઓ અને વાસાનાઓ પૂર્ણ થઈ છે પણ ફકત મારા પુત્રના લગ્ન કરવા બાકી છે.” બીજો કહેશે, “મારા પુત્રના લગ્ન તો થઇ ગયા છે, પણ હાલમાં એની પત્ની ગર્ભવતી છે, પૌત્રનું મુખ જોઇ લવું રમાડી લવું.” ત્રીજો કહેશે. “મારે હવે કશી ચિંતાઓ નથી, પણ મારો પુત્ર દર છાસ વારે માંદો પડે છે.” આવી બધી ચિંતાઓથી આપણે પોતે ક્યારે મુકત થઇ શકશું? એક દિવસ યમરાજ તેડવા આવશે અને આપણને લઇ જશે. અને કહેશે, તારે આવવું તો પડશે. પણ ચિંતા નથી તારી જે વાસનાઓ બાકી છે, તે તારી વિષયભુખ હવે માનવ દેહમાં ક્યારે પણ તૃપ્ત નહીં થાય આથી તને આવતે જન્મે ગધેડાનો જન્મ અપાવીશ. ત્યાં તારી બધી વાસનાઓ પૂર્ણ થશે.”

બીજાની ઇર્ષા કરવાની જે વાસના બાકી રહીં હશે તો તે પણ માનવ દેહમાં પૂર્ણ નહીં થાય એને માટે વરૂનો જન્મ લેવો પડશે. કારણ આ બધી વાસનાઓ માનવ દેહમાં આ જન્મે કદી પણ તૃપ્ત થઇજ ન શકે. કદાચ તમે એમ માનતા હશો કે, વાસનાઓ એને મેળેજ સંતોષનો શ્વાસ લઇ તમને કહેશે “બસ બસ હવે બહું થયું” પણ એવું ક્યારે પણ થશે જ નહીં. આપણે ખલાસ થશું પણ તે અમર રહેશે. આથી વિવેક પૂર્વક, વિચારોથી, સંયમ, વૈરાગ્ય વિગેરે રૂપી છુરીથી તેનો નાશ કરવો પડશે. થોડું પણ આ માર્ગે આપણે આગળ પગલું ભરશુ તો જરૂર આપણે ઉન્નત થશું.

હંમેશ કરતાં આજે બધાના હૃદયમાં આપવાના આનંદની લાગણી વધારે દેખાય છે. દુશ્મનને આપવાની સારામાં સારી વસ્તુ તે ક્ષમા ભાવ, મીત્રને માટે પ્રેમ, તમારા બાળકો માટે સાચો રાહ, પિતા માટે ગર્વ અને માન, માતા અભીમાન લઇ શકે તેવું આચરણ, તમારે પોતાને માટે આદર, અને બધા મનુષ્ય માટે દયા અને ધર્માદા.

— ત્યારે —

તમારા વહાલા પ્રિયજન માટે શું ?

તેમના ભલાં માટે તેઓની આફતમાં મદદગાર થાય તેવી

ન્યુ ઈન્ડીયાની જીન્દગીના વીમાની પોલીસી

એ એક ખરેખર સાચી ભેટ છે.

ઉપલો વીમો લઇ તમારા વહાલાઓને તમો આનંદ આપી શકો છો, અને અમો તમારી સેવા કરી આનંદ લઇ શકીએ છીએ.

વીમા બાબતની સાચી સલાહ અમારી પાસેથી મેળવો.

—ધી—

ન્યુ ઈન્ડીયા ઈન્સ્યુરન્સ કુ. લી.

મુખ્ય ઓફીસરો

રૂસ્તમજી (પી.ટી.) લીમીટેડ

૧૪૦ કવીન સ્ટ્રીટ,

ડરબન — નાટાલ.

Telephone : 20951

177 Grey Street DURBAN.

Bhagat's Vegetarian Lounge

(Prop: G. L. BHAGAT)

Ghee Sweetmeat Specialists

Receptions and Wedding Parties Catered For

ટેલીફોન: ૨૦૯૫૧

૧૭૭ ગ્રે સ્ટ્રીટ ડરબન.

"ઇન્ડિયન ઓપિનિયન"

શુક્રવાર તા. ૨૨ જુન, ૧૯૫૬.

બ્રિટનમાં રંગભેદ

હાઉસ ઓફ કોમન સામે રંગભેદના નાશ માટેનું જે બીલ આવ્યું છે તેનું મહત્વ એ નથી કે હવે બ્રિટન ચેતી ગયું છે કે બ્રિટનમાંથી રંગભેદને દુર કરવાની ચળવળનો વખત હવે આવી ગયો છે, પણ ખરૂં કારણુ એ છે કે, તેઓ જાણી ગયા છે કે, ગોરાઓના ઉપરીપણાના દિવસોનો દુનીયામાંથી હવે અંત આવ્યો છે.

એ એક વિચીત્ર ઘટના છે કે, બ્રિટન જ્યારે ચેતી ગયું હતું કે, આ રંગભેદના વંટોળથી રાષ્ટ્રના સંસ્થાનોમાં ઉશ્કેરણી થવા પામે તે પહેલા ચેતી જઇ ખસ્સી જવું સારૂં અને એ પણ જાણી લીધું કે રંગવર્ણાઓનું સ્થાન સમાન પણે હવે રાખવું જોઇશે. ત્યારે બ્રિટીશ ટાપુઓમાં આ રંગભેદને દુર કરવાની નિતીનો ન્હોતો સ્વીકાર થયો.

બ્રિટીશ રંગભેદની નિતી સાઉથ અમેરીકાની અથવા સાઉથ આફ્રીકાની રીત કરતાં સાવ જુદી હતી. બ્રિટને રંગવર્ણાઓને હમેશા સાઉથ આફ્રિકાની જેમ કચડાયલા રાખવાની નિતી કદી ન્હોતી સ્વીકારી, પણ મરજીયાત ઈલાયદાપણાની નિતી સ્વીકારી હતી. પ્રજાસત્તાક રાજ્ય માટે એજ સારી રાજનીતી છે કે, પ્રત્યેક નાગરીકને પૂર્ણ સ્વતંત્રતા, રહેવાની, ફરવાની, વિચારવાની અને પોતાના વિચાર મુજબ જીવવાની, હોય. જો તેઓ તે માર્ગેથી બીજા નાગરીકોને નુકશાન કર્યા વગર પસાર થતાં હોય. જ્યાં સુધી એશીયા, અને આફ્રિકાના વસાહતીઓ બ્રિટીશ સંસ્થાનના તાબામાં હતા ત્યાં સુધી ઈંગ્લીશ લોકોએ રંગભેદને અપનાવ્યો હતો અને તેથી બ્રિટીશ રાજ્ય ત્યારે રંગભેદના નાશનો કાયદો કરતાં અચકાતું હતું.

એશીયા અને આફ્રિકાના નવા બળના ઉદયથી આખા વિશ્વનું વાતાવરણુ એવું થયું છે કે, રંગભેદની નિતી ગમે તે પ્રકારની હોય તો પણ તે એશીયા અને આફ્રિકાના લોકો માટે એક ચેતવણી રૂપ બનશે એનો સદાભય સેવતાં થયા છે. જે લોકો એશીયા અને આફ્રિકાના આગેવાનો છે તેઓને માટે રંગભેદ એક અપમાન ભરેલી બીના થઈ પડે છે. આ બધુ જાણ્યા છતાં અને ચેત્યાં છતાં એને વળગી રહેવું એ એક ઉશ્કેરણીને કારણુ આપવા બરાબર ગણાય. આજે જે રાષ્ટ્રો તટસ્થ રીતે વિચાર કરી શકવાની શકતી ધરાવે છે તેઓ તેથી આવા અપમાનને ધીક્કારે છે. બ્રિટન જે એક સમજદાર રાષ્ટ્ર છે તે જાણે છે કે, આજે બીન-ગોરા રાષ્ટ્રો સાથે હાથ મીલાવીને માન ભેર વર્તાવ ન કરી શકાય તો પોતે ઘણું નબળુ પડી જશે. આથી આ "એન્ટી કલર્ડબાર બીલ" લાવીને તેઓએ બીન-ગોરાઓ સામે મૈત્રીનો હાથ લંબાવ્યો છે.

પણ આપણે ફકત આજ દ્રષ્ટી બીંદુથી જોઇને તેનું ખરૂં મહત્વ વિસારવું નહીં જોઇએ. સાઉથ આફ્રીકાના રંગભેદના પ્રણેતાઓને આ એક સાફ ચેતવણી રૂપ છે કે, તમારા રંગભેદની નિતીને હવે બ્રિટન સાથ નહીં આપી શકે. સાથે સાથે તે એમ પણ જણાવી રહ્યું છે કે, આજે ઝડપ ભેર બદલતી દુનીયા સાથે તેઓ જો ચાલી નહીં શકે તો તેઓ એકલા થઈ પડશે. જો બ્રિટને પોતાના હાથ રંગભેદની નિતીનો નાશ કરી સાફ કર્યા હશે તો તે યુનાઇટેડ નેશનમાં રંગભેદની નિતીનો વિરોધ કરી તેનો સામનો કરતાં જરા પણ અચકાશે નહીં. વધુમાં આજે સાઉથ આફ્રિકા પોતાની આસ પાસના સંસ્થાનોને યુનીયનમાં ભેળવી દેવાની જે ચળવળ કરી રહ્યું છે તેમાં પણ તે આગળ વધી નહીં શકે. બ્રિટન પોતાના સંસ્થાનો રંગભેદની નિતીના પ્રણેતાઓના તાબામાં કદી નહી સોંપી શકે કે જ્યારે તે પોતે રંગભેદનો વિરોધ કરી તેનો નાશ કરે છે. કોઇ પણ આફ્રિકનો કે જે સ્થીરતાથી વિચાર કરી શકતાં હશે પછી ભલે તેઓ યુનીયનના કે યુનીયન બહારના સંસ્થાનોના હશે, યુનીયન સાથે સંસ્થાનોને એક કરી દેવાના સવાલને કદી સાથ નહીં આપી શકે.

અમારે માટે સૌથી સંતોષની બીના એ છે કે, પશ્ચીમના બળવાન રાષ્ટ્રો રંગભેદની નિતીનો જોર દાર સામનો કરી રહ્યાં છે. અને રંગભેદને કલંક રૂપે કે ગંદકી રૂપે નિહાળવાનું વાતાવરણુ તેઓ ફેલાવી રહ્યાં છે. અમેરીકા પણ આજે રંગભેદનો નાશ કરી રહ્યું છે અને બ્રિટન પણ તેજ પગલે ચાલે છે. ગ્રેટ બ્રિટન, અમેરીકા અને સોવીયેટ રશીયા આજે રંગભેદના વિરોધી થયા છે, આથી એક સ્વચ્છ વાતાવરણુ ફેલાઇ રહ્યું છે. આ કારણે ઇલાયદાપણાના સરજનારાઓની ધારણા હવે સફળ થવાનો કોઇ સંભવ નથી રહેતો.

બીજે હાથે સાઉથ આફ્રિકાના ઇલાયદાપણાના વિરોધીઓએ એમ નથી સમજવાનું કે આથી તેઓ વિજય પ્રાપ્ત કરવાના માર્ગે એક પગલું આગળ વધ્યા છે. ઈલાયદાપણાનો રોગ એવો છે કે, તે તેના ભોગ બનેલાઓના મગજને અસર કરે છે. બીજા બધા રોગોની જેમ તે પણ ત્યારે જ સારો થશે કે એને સીધી અસર પહોંચશે. આપણું ધ્યેય એવું હોવું જોઈએ કે ઇલાયદાપણાની નિતીનો અમલ આપણે અશકય કરી મુકીએ. આ એક ભયંકર સવાલ છે. આ ઇલાયદાપણાના નાશને માટે જો આપણે આપણા ધ્યેયને અને આદર્શને જાળવવા હોય તો જીંદગી પણ આપવી પડે. આથી ઈલાયદાપણાના નાશના લડવૈયાઓને ફકત એજ સંતોષ મળશે કે તેઓ એકલા નથી પણ તેમને એશીયા અને પશ્ચીમના મહાન બળોનો નૈતિક સાથ છે.

આપણી આજે એ ફરજ છે કે, ઇલાયદાપણાના પ્રણેતાઓને આપણે ચોખ્ખુ જણાવી દઇએ કે, "ગોરી હુકમત"ના દિવસોનો હવે અંત આવ્યો છે.

નોંધ અને સમાચાર

જમીન ખરીદીમાં સમાનતા માટે આફ્રીકામાં ઝુંબેશ

કેપ્રીકોન પરીષદ જે ન્યાસાલેન્ડમાં સાલીમાર શહેરમાં ભરાઇ હતી તેમાં નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું કે, બ્રીટીશ વસાહતોની ઇસ્ટ અને સેન્ટર આફ્રિકામાં જે જમીનો છે તે બધી જાતીના માણુસોને સમાનપણે ખરીદવાનો હકક મળવો જોઇએ. વધુમાં એવું પણ આ પરીષદમાં નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું કે, ગમે તે જાતી કે રંગના પ્રત્યેક મનુષ્ય પાસે જે જમીનોનો માલીકી હકક છે તેનો સ્વીકાર થવો જોઇએ. આજ સુધી જે જમીનોના માલીકો ફકત ગોરાઓજ હતાં તેને ખરીદવાનો અથવા મુદતી ભાડે લેવાનો હકક બધી જાતીઓને હોવો જોઇએ.

આ પરીષદે બીજી એ માગણી કરી હતી કે, સમાન જવાબદારી અને તકોવાળા, તથાં મ્હેનત કરનારાઓને પગાર નું ધોરણુ સરખુ હોવું જોઇએ. પછી ભલે તે ગોરો હોય યા બીન-ગોરો હોય.

આ પરીષદના ઉદ્‌ઘાટન સમયે મી. લોરેન્સ વાનડર પોસ્ટ જેઓ જાણીતા સાઉથ આફ્રીકન લેખક છે અને આફ્રીકન સવાલોના નિષ્ણાત છે એમનું લેખીત નિવેદન વંચાયું હતું. તેમાં તેઓએ જણાવ્યું હતું કે, "નવા આફ્રીકાને સર્જવાને માટે જોઇતી જમીન અને બીઆં આજની આપણે માનવ જાતી છીએ. બીન-ગોરા અને ગોરા વચ્ચે કેટલો ભેદભાવ છે એ વિશે હું પૂર્ણ માહીતગાર છું. બધી કોમોને એક સરળ માર્ગે દોરવાને માટેની શોધમાં આફ્રીકાનર આજે હાર પામ્યો છે. આફ્રિકાનરોના વિચારો ઘણા સંકુચીત છે અને તેથી તેમની દ્રષ્ટી ફકત રંગોના ભેદ જોવામાં જ ગુંચવાઇ ગઇ છે."

આ પરીષદે બધાને સરખો મતાધીકાર મળે તેનો સ્વીકાર કર્યો હતો. વધુમાં આ પરીષદમાં એ પણ ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે, "રંગભેદની નિતીનો પૂર્ણ નાશ કરતાં ઘણો સમય જશે પણ બધી સરકારોએ એ દિશામાં

જોરદાર ઝુમેશ ઉઠાવી પોતાનું બનતું કરવું જોઇએ. બધી કોમોને ભેગી કરવા માટે રાષ્ટ્રીય ભાષા તરીકે ઇંગ્લીશને સ્થાન આપવાની અગત્યતા પર આ પરીષદે ભાર મુકયો હતો.

રંગભેદની નિતીનો અભ્યાસ

પરદેશની વિદ્યાપીઠોના ત્રણ વિદ્યાર્થીઓ અહીં રંગભેદની અને ઇલાયદાપણાની નિતીનો અભ્યાસ કરવા આવ્યાં છે. મી. એચ. પ્રિન્કમેન, જેઓ એમસ્ટેર ડેમ યુનિવરસીટીના વિદ્યાર્થીઓની કઉન્સીલના પ્રમુખ છે, મી. સી. રીચી આયરીશ સ્ટુડન્ટ એસોસીએશનના પ્રમુખ અને મી. એ. ડાન્ડબર્ગ જેઓ સ્વીડીસ એન્ટરનેશનલ યુનીયન ઓફ સ્ટુડન્ટના ઉપપ્રમુખ છે. આ લોકોએ અત્રે આવી પ્રીટોરીયા, અને વેટેંસટરયુમ યુનીવરસીટી શીવાય બીજી બધી યુનીવરસીટીનો રંગભેદનો અભ્યાસ કરી લીધો છે. આંતરરાષ્ટ્રીય વિદ્યાર્થીઓની પરીષદ તરફથી આ લોકો આવ્યા છે. તેઓ અહીં પોતાના અભ્યાસ વિશે હાલમાં કશું જાહેર કરવા નથી ઇચ્છતાં. "અમે ઘણી માહીતીઓ મેળવી છે." એમ એક મુલાકતમાં તેઓએ જણાવ્યું હતું. "પણ જ્યાં સુધી અમારો અભ્યાસ પુર્ણ ન થાય ત્યાં સુધી અમે મૌન રહેવા ઇચ્છીએ છીએ."

લંડન તરફથી ભારતના પ્રધાનનું બહુમાન

ભારતના વડા પ્રધાન શ્રી નેહરુ જ્યારે પ્રધાનોની પરીષદમાં ભાગ લેવા લંડન જનાર છે ત્યારે તેમને લંડન તરફથી જે લંડનની સૌથી ઉંચામાં ઉંચી પદવી છે "ફ્રીડમ ઓફ ધી સીટી ઓફ લંડન" તે એનાયત કરવામાં આવનાર છે, આ પદવીદાન સમારંભ જુલાઇ ત્રીજીના ગીલ્ડહોલની કોર્ટ ઓફ કોમન કાઉન્સીલમાં થનાર છે.

આપણે આ હશી કાઢી શકીશું ?

શ્રી. ફારૂક લુકમાનનો મુંબઇના 'ટાઇમસ ઓફ ઇન્ડીયા'માં એક લેખ છે જે વિચારવા જેવો હોવાથી અત્રે ઉતાર્યો છે.—તંત્રી.

ભારતવાસીઓ પરદેશમાં જ્યાં જ્યાં જઇને વસ્યા છે તેમાંથી કેટલાક મુલકોમાંથી હવે તેમને પોતાના મુકામ ઉપાડવા પડે છે તે જાણીને મને નવાઇ નથી લાગતી. એવા કેટલાક દેશની સરકારો ભારતવાસીઓને તેમના વતનમાં પાછા મોકલવાનાં પગલાં ભરે છે તે અહીં દુર બેઠાં કદાચ અન્યાયી લાગશે, પણ ભારત સરકારની શિષ્યવૃત્તિ મેળવીને અરેબીઆથી અહીં અભ્યાસ કરવા આવેલા એક વિદ્યાર્થી તરીકે મને લાગે છે કે, વિદેશોની એવી સરકારો અને પ્રજાઓના બચાવમાં ઘણું કહી શકાય તેમ છે.

અમારે ત્યાં એડનમાં દસ હજારથી વધુ ભારતવાસીઓ હશે. અમારો કાપડનો વેપાર, કેટલાક મહત્વના ઉદ્યોગો ને સરકારી હોદ્દા એમના હાથમાં છે, એટલે એમાંથી ઘણાખરા પૈસેટકે સુખી છે. ભારતમાં તો સ્વપ્ને પણ ન જોઇ હોય તેવી સાહ્યબી તેઓ અહીં ભોગવે છે. પણ આટલાં બધાં લખલુટ નફાનાં વરસો દરમીયાન પણ જ તેઓ આગા અલગ કોમ તરીકે જ જીવ્યા છે—ટુંકમાં દક્ષિણ અરેબીઆની વચ્ચોવચ એમણે એક ભારત જ ઉભું કર્યું છે. આ બધાં લીધે એમના ને અમારા જીવન વચ્ચે સુમેળ થતો નથી. અમારે કાપડ લેવું હોય ત્યારે એમની પાસે જઇએ, એમને કાપડ વેચવું હોય ત્યારે અમારી પાસે આવે: બસ, ત્યાં અમારા સંબંધો પૂરા થયા. એમને મળવાહળવા માટે જુદી કલબો છે, એમની જુદી શાળાઓ છે, રમતગમતનાં જુદાં મેદાનો છે. દેખીતી રીતે જ, અમે સાથે મળીને કોઇ વસ્તુનો ઉપયોગ ન કરતાં હોઇએ એટલે અમને એમની ઉપર બહુ હેત ઉભરાતું નથી. આવા અતડાપણાનું એક પરિણામ એ આવ્યું કે મ્યુનિસિપાલીટી અને ધારાસભાની ચૂંટણીઓમાં હીંદીઓને ઉપરાઉપરી હાર મળી; એક પણ હીંદી એમાં ચૂંટાયો નહિ.

ભારતમાંના ભારતવાસીઓ માટે મને માન છે; તે જ રીતે અરેબીઆમાં અમને ભારત દેશ માટે પણ માન જ છે. પણ વિદેશોમાંના હીંદીઓએ પોતાનું અતડાપણું ઓછું કરવાનો સમય હવે આવી ગયો છે. જે દેશોમાં જઇને એ વસ્યા છે તે તેમનાં કાયમી વતન છે—માત્ર ધન ભેગ

વિવિધ વર્તમાન

હીંદીઓની સભામાં સી. આઇ. ડી.

ટ્રાંસવાલ યુથ કોંગ્રેસની વાર્ષીક સભા ડંકન હોલમાં ભરાઇ હતી ત્યારે સી આઇ. ડી.ઓ પ્રવેશદ્વાર પર પહેરો ભરતાં જોવામાં આવ્યાં હતાં. સવારના કેટલાક સાદા કપડામાં સજ્જ થએલા ગોરા સી. આઇ. ડી. ઓએ મોટરમાં બેઠા બેઠા ચોકીનું કામ શરૂ કર્યું હતું. બપોરના તેઓને ખસેડી બીનગોરાઓને ત્યાં મુકવામાં આવ્યાં હતાં.

વધુ બે નવા ડાકટરો

ડરબનના જાણીતા ડો. કે. એમ. સીદાતના પુત્ર મી. ઇબ્રાહીમ સીદાત ડબલીનમાં જેઓ અભ્યાસ કરી રહ્યા હતાં તેઓએ ડોકટરની ડીગ્રી મેળવી છે.

તેમજ સ્વ. ડાહ્યાભાઇ ભુલાના પુત્ર શ્રી. કાન્તીલાલ ભુલા જેઓ ડબલીનમાં અભ્યાસ કરી રહ્યા હતાં તેઓએ પણ ડોકટરની ડીગ્રી મેળવી છે.

કેનીયા વસાહતી કાયદો

કેનીયા સરકારે બીજા દેશના વસાહતીઓ સામે પ્રતિબંધ મુકી ફકત બ્રિટીશરો માટે પોતાના દ્વાર ઉઘાડા મુકયા છે. આ સામે કેનીયાની હીંદી કોંગ્રેસે સખત વિરોધ પ્રદર્શીત કર્યો છે. રાષ્ટ્ર સમુહના બીજા દેશોનું આથી અપમાન થઇ રહ્યું છે અને તેની સામે રાષ્ટ્ર સમુહના બીજા દેશો અને રાષ્ટ્રસમૂહે પોકાર ઉઠાવવો જોઇએ એમ પણ સુચન કર્યું છે.

શ્રી નેહરૂના જીવન પર અસર

શ્રી નેહરૂએ એક વાર્તાલાપ વખતે જણાવ્યું હતું કે મારા જીવન પર સૌથી વધારે બે વ્યકતીઓની અસર થઇ છે. હું આજે જે છું તે મારા પીતાને પ્રતાપે અને ગાંધીજીને પ્રતાપે છું. આ ઉપરાંત મારી મોટી વયે મારા પર કવીવર ટાગોરની પણ ઠીક ઠીક અસર પડી હતી.

મારા પિતા ઘણા પ્રેમાળ હેવા છતાં ઘણા જ કડક શિસ્તપાલક હતાં. અને ઉમદા વ્યકતીત્વ ધરાવતા.

સામાજીક અનિષ્ટોના મુળ

અમદાવાદમાં સ્ત્રી કાર્યકરોની એક પરીષદ ગયા માસમાં ભરાઇ હતી. એમાં ઘણી ચર્ચાઓ બાદ નકકી કરવા

ઉદ્યોગ હુન્નરો શિખવવા અને કામ અપાવવું

૩. સ્ત્રીને નિર્ભય કરવા રક્ષણ માટે તાલીમ આપવી.

૪. સ્ત્રીઓનું પોલીસદળ ઉભું કરવું.

૫ સ્ત્રીઓ માટે ચેકીપર ઉભા કરવા

૬ કાયદામાં જે કાંઇ ત્રુટીઓ હોય તે દુર કરાવવા ઝુંબેશ ઉઠાવવી.

૭ સ્ત્રીઓમાંથી ગરીબી, અજ્ઞાન, બેકારી ટાળવા સરકારની સાહયતા મેળવી ઉપાયો યોજવા.

કેન્દ્રના પ્રધાન તરીકે શ્રી મનુભાઈ શાહની નિમણુંકની જાહેરાત

સૌરાષ્ટ્ર રાજ્ય સભાના સભ્ય શ્રી મનહરલાલ મનસુખલાલ શાહની કેન્દ્રના પ્રધાન તરીકે અને લોકસભાના સભ્ય ડો. મનમોહન દાસની નાયબ પ્રધાન તરીકેની નિમણુંક સત્તાવાર રીતે જાહેર કરાઇ છે.

મનુભાઇ શાહ ઔદ્યોગિક વિકાસના પ્રધાનનો હોદ્દો ધરાવશે અને વેપાર અને ઉદ્યોગ ખાતા સાથે સંકળાયેલા રહેશે, જ્યારે ડો દાસ શિક્ષણ ખાતાના નાયબ પ્રધાન ગણાશે.

ગુજરાતી ભાઇને સુવર્ણચંદ્રક

કલકત્તા ખાતે અખિલ હીંદ તકલી કાંતણ હરીફાઇ યોજાઇ હતી, તેમાં કપડવંજના ઉદ્યોગ શિક્ષક શ્રી રણછોડભાઇ પટેલ એક કલાકમાં ૪૦૩ તાર કાંતી સૌ પ્રથમ આવ્યા હતા. મધ્યસ્થ સરકારે તેમને સુવર્ણચંદ્રક, રૂા. ૧૨૫ રોકડા અને ૧૦ વાર ઝીણી ખાદીના ઇનામો આપ્યા હતાં.

મુંબઇ ખાતે યોજાયેલ મુંબઇ પ્રાંતની હરીફાઇમાં પણ તેઓ સૌ પ્રથમ આવ્યા હતા.

હોસ્ટેલ-ફી તરીકે અનાજ

સચીનની હાઇ સ્કુલની હોસ્ટેલમાં રહેતા વિદ્યાર્થીઓને તેમની હોસ્ટેલ ફીનું ભરણું અનાજ દ્વારા ભરવાની સગવડ આપવામાં આવી છે. "ખેડુતોના પુત્રો આ રીતે હોસ્ટેલનો લાભ લઇ શકે" તેવા આશયથી આ પગલું લેવામાં આવ્યું છે." એમ હોસ્ટેલના મંત્રીશ્રીએ શાળામાંના એક સમારંભ દરમીયાન જણાવ્યું હતું.

આપણી સંસ્કૃતિની પૂ. બાપૂને થયેલી ચિંતા

૧૯૫૭ની ડાયરીનું એક પાનું
(શ્રીમતી મનુ ગાધી)

[આ લેખ લેખીકાએ અમારી માંગણીના જવાબમાં અમને મોકલ્યો છે. પ્રત્યેક તે વાચે વિચારે અને બાપુજીના આદેશનું પાલન કરવાનો પોતાની શકતી અનુસાર પ્રયત્ન કરે એવી આશા સાથે અત્રે તે આપીએ છીએ.—તંત્રી.]

....ના આપણા એલચી સંબંધી વાતો થઇ. તેઓ ત્યાં અઢળક ખર્ચ કરે છે. દારૂ વિ. પીવાનું પણ વધ્યુ છે. આ સમાચારથી બાપુજી દુઃખી થયાં. બાપુજી કહે "પરદેશ જઇને આપણે આપણી જ્યોત વધુ જવલંત કરવી જોઇએ. આપણી તરફ પરદેશીઓ અભ્યાસની દ્રષ્ટીથી જુએ છે. તેને બદલે આપણે તેઓના રંગમાં રંગાઇ જઇએ છીએ. દા. ત. ત્યાં ખાદી પહેરવાનો જ આગ્રહ રાખવો નિયમીત કાતવુ! પ્રાર્થના કરવી, દારૂ, સીગારેટ અને ચ્હા,વિગેરે પીણા ન પીવા. શકય હોય તો શાકાહારીજ રહેવું. જેટલી સાદાઇથી રહેવાય તેટલી સાદાઇથી આપણી ઢબે રહેવું. આવું બધું જો આપણે કરીશું તો ત્યાંની પ્રજામાં એક પ્રકારની ભાત પાડીશુ. અને દેશનું ગૌરવ વધારી શકીશુ. ત્યાં લોકોને આપણી આવી રહેણીના ફાયદાઓ બતાવવા. આ પણ તરફના એલચી કે પ્રતિનિધી ત્યાં નિમાય કે ત્યાંના પ્રતિનિધીઓ અહીં આવે, આ પ્રતિનીધીનો સાચો અર્થ શું છે? તે એ કે પ્રતિનિધી દ્વારા જ તેની રહેણીમાં, તેના વર્તાવમાં, તેના પોષાકમાં, તેના ખાવાપીવામાંથી તે દેશની સંસ્કૃતિ શું છે તેનું દર્શન આખા દેશને થાય. અને પરસ્પર એક બીજા તેના સારા લાભો ઉઠાવે. એથી મૈત્રી થાય, અને મૈત્રી દ્વારા વિશ્વશાંતિ થાય. અને તેથી માનવીમાત્ર સુખશાંતી અને પ્રગતિમાં જીવન વિતાવે. પ્રત્યેક દેશમાં પ્રતિનીધી સ્થાપવાનો મૂળ હેતુ મારી દ્રષ્ટિએ આ છે. બાકી તો પ્રતિનિધીદ્વારા વેપારમાં, અને એ રીતે આર્થીક અને આંતરરાષ્ટ્રીય જે લાભ દેશને થાય તે તો થાય જ. પણ તાત્પર્યની મુખ્ય વાત તો પહેલી છે. એટલે આપણા પ્રતિનિધીમાં કયાંય કોઈ જાતની બદી ન આવે તેનું ધ્યાન તો રાખવું જ જોઇએ. તોજ આપણે શોભીશુ. અને આખી દુનીયામાં આપણે પછાત ગણાઇએ છીએ તે સ્થાન મોખરે આવશે. અંગ્રેજીમાં કહેવત છે કે "મિલકત ગુમાવીશુ તો પાછી મેળવી શકીશુ, શરીર જેણે ગુમાવ્યું છે તેણે કંઈક ગુમાવ્યું છે. પણ જેની આબરૂ ગઇ તેનું સર્વસ્વ ગયું સમજવું."

બાપુજીનો ક્રમ નિયત મુજબ ચાલ્યો. ફરવાના સમયે મૌલાના સાહેબ, રાજેન્દ્રબાબુજી, રાજકુમારીબેન હતાં. એશીયન કોન્ફરન્સમાં જવાહરલાલજીની અપુર્વ–અજોડ સફળતા છે. બધાં જ પ્રતિનિધીઓ તેમના મુક્ત કંઠે વખાણ કરે છે.

સ્નાનાદીથી પરવાર્યા બાદ તિબેટના પ્રતિનિધીઓ બાપુજીને મળવા આવ્યા. પ્રો. કેટલીન પણ હતા. થેઇએ શાકુએ સુંદર ગાલીચા, બુદ્ધદેવની મૂર્તીઓ, અને રેશમ બાપુજીને અર્પણ કર્યું, ડીલાઇ છાપાના કાગળો પણ આપ્યા.

જાપાનના બાળકોએ બાપુજીના ધોતીયાના માપના હાથે કાંતેલ અને હાથે વણેલ શુદ્ધ ખાદી–રેશમના બે ટુકડા બાપુજીને અર્પણ કર્યા બાપુજી સહુ સાથે હાથમાં હાથ મિલાવતા પોતાનો રેંટીયો આ બાળકોને બતાવવાનું મને કહ્યું.

બાળકોને બાપુજીએ ખાખરાના ટુકડા કરી ખાવા આપ્યા. કાજુ દ્રાક્ષ પણ આપ્યા. (બાપુજીનો જમવાનો સમય થતા હું થાલી લઇ આવી હતી. તેમાંથી આ બધું આપ્યું) બાળકો તો ખુશ ખુશ થઇ ગયા. પ્રેમથી બાપુજીના હાથની પ્રસાદી તેમણે વંદન કરીને લીધી.

બર્માના બાળકોએ સુંદર પેટી આપી અને એક નાનકડો બેસવાનો ગાલીચો આપ્યો. એક બાળકે રેંટીયાના પ્રતિકનું રમકડું બાપુજીના હાથમાં આપ્યુ અને પછી કહ્યું "આ મહાત્મા ગાંધીજી હીંદુસ્તાનના રાષ્ટ્રપિતા કાંતે છે." ઓરડો હાસ્યથી ગાજી ઉઠયો. કાલીઘેલી ભાષામાં અને બાળકોએ પ્રેમથી અર્પેલી આ અતિહાસિક પ્રસાદીઓ હતી. મોટી પ્રસાદીઓથી ચઢી જતી હતી.

જાપાનના ભાઇઓ પણ આવ્યા. તેમાં નાની નાની બાળાઓ પણ હતી. એક બાળા ૧૩–૧૪ વર્ષની હતી તેને બાપુજીને કંઇક આપવાનુ મન થયું. પોતાના હાથ રૂમાલની પર્સ બનાવી તેના પર તેજ વખતે સુંદર ભરત કામ ત્યાં જ બેસીને (બાપુજીના ઓરડાના એક ખુણામાં બેસીને કર્યું.) બાપુજીને તે અર્પણ કરવા ગઇ પણ બાપુજીએ દુભાષીયા દ્વારા કહ્યું "મારી પાસે તો આમા રાખવા પાઇ રાખીએ નથી." પેલી છોકરીએ મહેનત કરી હતી તેથી હતાશ થઇ પણ તુરંત જ કોઇક પાસેથી ૧ રૂપિયો મેળવી અંદર નાખી ને બાપુજીને ધર્યો, બાપુજી ખડખડાટ હસી પડયા. અને કહ્યું દોસ્ત! આ પૈસા અમારા દેશની તારા જેવડી નાની નાની ગરીબ છોકરીઓના ઉત્કર્ષમાં વાપરીશ." પેલી અત્યંત ખુશ ખુશ થઇ ગઇ.

દ્રષ્ય તો એવું ભવ્ય અને અદ્દભૂત હતું કે, જગત જેની સલાહ લેવા આવે છે તે બાપુજી આ બાળકોને પણ પોતાને મળવા આવ્યા હોવાને કારણે કેટલા સન્માને છે. અને મહત્વતા આપે છે!

દક્ષિણ આફ્રિકાના બીન-ગોરાઓનું આરોગ્ય

(અમારા ખાસ મેડીકલ ખબરપત્રી તરફથી)

આજની આધુનિક સંસ્કૃતીના વિશ્વના બધા દેશોમાં, સમાજીક સેવા કાર્યો, અને મદદ કોમને ઘડવામાં ઘણો મોટો ફાળો આપે છે. પ્રજાનું આરોગ્ય સાચવવું એ ફક્ત રાજ્યના હસ્તકની વાત નથી પણ બધી સામાજીક જાહેર સંસ્થાઓ, સેવકો, અને માણસના પોતાના હાથની વાત છે. બીન ગોરાઓના અણઆરોગ્યના બારામાં ઘણી ચર્ચાઓ ઘણા લેખો અનેક તરફથી લખાયા છે.

દક્ષિણ આફ્રિકા જેવા કુદરતી સારી આબો હવાવાળા દેશમાં ટુંકી જીંદગી અને રોગોનું ઘર બની ગયેલું બીન-ગોરાઓનું શરીરએ ઘણી દુઃખદ બીના છે. આ સ્થિતિ હાલમાં વધુ બગડી છે એમ કહેવું જરાય ખોટું નહીં ગણાય. આ સ્થીતીને સુધારવા ઘણા પ્રયત્નો થયા છે અને હજી દવાઓ અને બીજી તબીબી મદદો આપી પ્રયત્ન કરાય છે. જ્યારે બીજી તરફ વધતી જતી વસ્તી, બેકારી, ગરીબી, અને ખરાબ ખોરાક, તથા જીવનમાં પડેલી ખરાબ આદતોથી આ ચિત્ર ઘણું બીહામણું જણાય છે. આજથી દશ વરસ પર પણ આપણી સ્થીતી આવીજ હતી કે જ્યારે જીવન નિર્વાહના સાધનો આજ જેટલા ખરચાળ નહોતા અને આર્થીક સ્થિતિ પણ આજ કરતાં સારી હતી.

તપાસ સમીતીઓ દ્વારા બધી કોમની સ્થીતીના ખરા આંકડા મળી શકે છે. અહીં જે તપાસણી થાય છે તેનો મોટા ભાગની બીન-ગોરી વસ્તીઓને લાભ મળતો જ નથી અને જે થોડાને મળે છે તેમની સત્ય હકીકતો નથી હોતી: શહેરોની સીમા બહાર વસ્તીઓ માટે જન્મ અથવા મરણ નોંધણી ફરજીયાત નથી. જ્યાં જ્યાં નોંધણી ફરજીયાત છે ત્યાં ત્યાં મુખ્યત્વે કરીને આફ્રીકનો ગમે તે રોગથી કે કારણથી મરી ગયા હોય છતાં તેની નોંધણી કરવામાં આવતી જ નથી. ગ્લકમેનનો હેવાલ જો ઘણો જુનો છે છતાં તેજ સત્ય ઘટનાઓ રજુ કરે છે. મેં આમાં જે આંકડાઓ આપ્યા છે તે મોટા ભાગના રેસ રીલેશનસમાંથી અને નાટાલ યુનીવરસીટીની તપાસનીના હેવાલ પરથી લીધેલા છે.

ગોરાઓનું મરણ પ્રમાણ ૧૦૦૦ એ ૧૦ છે. જે ઘણું ઓછું ગણાય. બીન-ગોરાઓમાં વીસ અને વીસની ઉપર તે પ્રમાણ રહે છે. ગોરાઓમાં ૧૦૦૦ એ ૫૦ બાળ મરણનું પ્રમાણ છે, જ્યારે આફ્રિકનોમાં ૧૫૦ થી ઓછું કોઇ પણ દેશના ભાગમાં નથી અને કયાંક કયાંક તો ૫૦૦–૭૦૦ આંકડો જાય છે.

બીન-ગોરી માતાઓનું મરણ પ્રમાણ સુવાવડ વખતે ગોરાઓ કરતાં બમણું છે.

આ હેવાલો પરથી આપણને જણાશે કે, બીન-ગોરાઓમાં બાળ મરણનું પ્રમાણ પુખ્ત વયના મરણ કરતાં ઘણું વધારે છે. પુષ્ટીકારક ખોરાકને અભાવે થતાં બાળ મરણના આંકડા ગોરાઓમાં ૪૦ ટકા, કલર્ડમાં ૫૭ ટકા, હીંદીઓમાં ૫૭ ટકા, અને આફ્રીકનોમાં ૭૦ ટકા છે. આફ્રીકનોમાં બીલાઝીયા અને મેલેરીયાનું પ્રમાણ લગભગ ૧૦૦ ટકા છે. ક્ષયનું પ્રમાણ અને ચાંદીના દરદો, દુનીયામાં સૌથી વધારેમાં વધારે આફ્રિકનોમાં છે. આ રોગ સાધારણ તેઓમા થઇ પડયો છે, તેનું કારણ કૌટુંબીક જીવનની અસગવડતા ગણી શકાય.

બીન-ગોરાઓમાં ક્ષયનું પ્રમાણ વધ્યું છે તેનું કારણ સારા ઘરો અને સારા જીવન નિર્વાહના સાધનો આપવાને બદલે સરકાર નીત નવા ઉદ્યોગના કારખાનાઓ નિર્માણ કરતી જાય છે તેને લીધે છે. આ કારણે વધુ રસમસો ઉભા થાય છે. ખરાબ ખોરાકને લઇ શરીર ઉપર રોગો તુરત અસર કરે છે. ક્ષય અને ચાંદીના રોગો હોસ્પીટલો અને દવાખાના ઉભા કરવાથી નાબુદ નહી થાય. એની આવશ્યકતા નિર્વીવાદ છે જ. છતાં ખરી આવશ્યકતા સામાજીક જીવનને અને આર્થીક ધોરણને ઉંચુ લાવવાની છે.

(અનુસંધાન માટે જુઓ પાને ૨૫૯)

બાળકો અને પ્રાર્થના

કરસનદાસ કાલીદાસ પ્રજાપતિ
(શિક્ષક : શ્રી ગાંધી ભારત વિદ્યાલય—જોહાનિસબર્ગ)

[આ લેખ મા બાપો બાળકને સમજાવે એમ ઇચ્છીએ છીએ.—તંત્રી]

દરેક ધર્મમાં પ્રાર્થનાને અગત્યનું—પહેલું સ્થાન અપાયેલું છે. એની પાછળ કારણ છે, અને તે એ કે પ્રાર્થના આપણને (મનુષ્યને) અને પ્રભુને જોડતી એક સાંકળરૂપ છે. અને તેથીજ આપણે એક યા બીજા પ્રકારે દરરોજ પ્રાર્થના કરીએ છીએ.

સાથે સાથે આપણે છેક નાના બાળોને પણ પ્રાર્થના કરાવતા હોઇએ છીએ. આપણે એ નાના બાળકને કહીએ છી, "બાબા, હાથ જોડ, બોલ, રામ સીતા રામ," બાળક હાથ જોડીને તેની કાલી કાલી ભાષામાં "લામ છીતા લામ" કરે છે. આપણને રમુજ થાય છે. ને બાળકને મજા પડે છે. પછી તે બાળક મોટું થતા (કિશોર અવસ્થામાં આવતા) વ્યવસ્થિત રીતે હાથ જોડી, પ્રાર્થના કરતું થઇ જાય છે. પણ આપણે તેમને હાથ શા માટે જોડવા ને પ્રાર્થના શા માટે કરવી તે બધું વિગતવાર સમજાવતા નથી. અથવા આપણને સમજાવવા જેટલો સમય મળતો નથી! પરિણામે બાળક તેની નાનપણની ટેવ અનુસાર યા દેખાદેખીથી પ્રાર્થના કરવાનો ઢોંગ (!) કરતો થઇ જાય છે.

બાળકોના મન ચંચળ હોય છે. અને કંઇને કંઇ પ્રવૃત્તિ કરવી એ એમનો સ્વાભાવિક ગુણ છે. ઘણાં બાળકો પ્રાર્થના કરતી વખતે હળવી મસ્તી કરતાં, કોઈના કાનમાં આંગળી નાખતા, કોઇનો કોટ ખેંચતા, આગળની છોકરીની રીબન છોડી નાંખતા કે બાંધતા, ગલગલિયાં કરતા હોય છે. અલબત્ત, આ બધું તેઓ કરે છે તે એવી રીતે કે કોઇ જોઇ ન જાય એ રીતે! અને આવી રીતે 'કંઇક' પ્રવૃત્તિ કરતા જો ગુરૂજી જોઈ જાય તો બાળક વહેલો વહેલો હાથ જોડી, આંખ મીંચી માથું નીચું નમાવી પ્રાર્થનામાં તલ્લીન બની ગયાનો ઢોંગ કરે છે! આપણે બાળકને હાથ જોડાવી, માથું નીચું રાખવાની ટેવ પાડેલી જ પડાવી છે. એટલે તે જાય છે. તેવી જ જીજ્ઞાસા પ્રાર્થનાની બાબતમાં પણ એક બાળકને થઇ—, ઘણાં બાળકોને થતી હશે, પણ પૂછવાની હિંમત કદાચ ન હોય—તે બાળકને થયેલી જીજ્ઞાસાનો મતલબ આ હતો: "ગુરૂજી, હાથ જોડીને, આંખ મીંચી, માથું નીચુ નમાવીનેજ અમારે શા માટે પ્રાર્થના કરવી જોઇએ? બાપુજી તો જાહેર પ્રાર્થનામાં આવી રીતે નથી કરતાં. ઘણા જણતો સીધા જ ઉભા રહે છે ને હાથ પણ નથી જોડતા."

બાળકનો પ્રશ્ન ખરેખર સાચો છે જાતે જોયેલા દશ્યો જોઇ આવા પ્રશ્નો ઉદ્દભવે એ સ્વાભાવિક છે. ઘણાં વડીલો પ્રાર્થના વખતે હાથ જોડતા નથી, પરંતુ કેવળ, કોઇવાર 'હોંશિયાર'ની સ્થિતિમાં કે અદબવાળીને જ ઉભા રહેતા માલમ પડે છે!

બાળકના પ્રશ્નનો જવાબ આપવોજ જોઇએ, અને તેમણે શા માટે એ બ્રાહ્યાચાર કરવાના છે, એ સમજાવવાના હેતુથી જ પ્રાર્થના વિષે બીજુ વિવરણ ન કરતા મેં આ પ્રમાણે કહ્યું:

"વડીલો તો સ્થિર બુદ્ધિના છે. પ્રાર્થના વખતે એમનું મન એકચિત થઇ શકે છે, જ્યારે તમારૂં મન સહેલાઇથી એકચિત થઇ શકતું નથી. (આ કથન દરેક વડીલોને લાગુ પડે છે જ એવું નથી, પણ બાળકોને બ્રહ્યાચારનો હેતુ સમજાવવા આ પ્રમાણે કહેલું) તમારે હાથ એટલા માટે જોડવાના છે કે પ્રાર્થના ચાલતી હોય ત્યારે તમારા હાથ બીજા કશા કામમાં રોકાયેલા રહે નહીં. જો તમારા હાથ છુટા રહેવા દેવામાં આવે તો તમને આગળ પાછળ ઉભેલા વિદ્યાર્થીઓને કંઇ ટીખળ કરવાનું મન થઇ આવે. અને એમ કરવાથી તમે તો પ્રાર્થના ચુકો જ, સાથે બીજાને પણ ખલેલ પહોંચાડો. તેથી પ્રાર્થનામાં ખલેલ ન પહોંચે અને શિસ્ત જળવાઇ રહે એ હેતુંથી તમારા હાથ જોડી દેવા એમ કહેવામાં આવે છે. હાથ જોડેલા હોય એટલે સ્વાભાવિક તમે કંઇ પણ હાસ્યાસ્પદ પ્રવૃત્તિ કરતા અટકી જાઓ.

બાળકોએ વડીલો આગળ હંમેશ નમ્ર જ બનવું જોઇએ. પ્રભુ તો મહાન પિતા છે. અને એ મહાન પિતાને આપણું મસ્તક નમાવવું જ જોઇએ. પ્રાર્થના કરતા આપણે ઘણીવાર બોલીએ છીએ, "નમસ્તે અમારા, અહો! પ્રાણદાતા." આપણે, પ્રભુને નમસ્તે કરીએ છીએ. નમસ્તે (નમઃ +તે= નમસ્તે) નો અર્થ જ તમને નમન,' એમ થાય છે. અને નમન માથું નીચુ રાખીને જ થાય ને? તેથી આપણે પ્રાર્થના વખતે માથું નીચું રાખવું જોઇએ."

મારા આ જવાબથી તેમની શંકાનું સમાધાન થયું. આજ નિયમ પ્રાર્થના કરવા માટે છે એવું નથી. પણ ભણતા બાળકો માટે તો આજ રીત ઉત્તમ છે.—સહજ છે. ધ્રુવની વાત તમે જાણો છો. બહુ જ કાચીવયમાં તેઓ જંગલમાં તપ કરવા ચાલ્યા ગયા હતા. કોઇ પણ હિસાબે પ્રભુ દર્શન કરવાની તેમને તાલાવેલી લાગી હતી. અને તેથી જ તેમણે તપ આદર્યું. તપ એ પ્રાર્થનાનોજ એક પ્રકાર છે. તમે જાણો છો કે તેઓ કોઇવાર પગના અંગુઠા પર પણ ઉભા રહેતા! કોઇ વાર કંદમુળ ખાઇને તો કોઇવાર ઝાડના પાંદડાં ખાઇને ચલાવી લેતા. આ બધા બ્રાહ્યાચાર, કેવળ મનને સ્થિર કરી, પ્રાર્થના કરવાની રીત છે. તમને કદાચ ખબર નહીં હોય કે આપણા દેશ—ભારતમાં—હિમાલયની ગુફામાં કેટલાય સાધુ પ્રાણાયમ કરી (શ્વાસ રોકીને) તો કેટલાક શિર્ષાસન કરી (માથા પર ઉભા રહીને) પ્રાર્થના કરતા હોય છે!

પ્રાર્થનાના બ્રાહ્યાચાર કેવળ મનને સ્થિર કરવા માટે જ છે. ઉપર જણાવેલા બ્રાહ્યાચાર સમજીને જો બાળકો પ્રાર્થના કરશે તો જ તેમની પ્રાર્થના સફળ થયેલી ગણાશે.

શ્રી. જી. વી. ગોકલનું અવસાન

લુઇસ્ટ્રીચાર્ટ અને ટ્રાંસવાલની જાણીતી વેપારી પેઢીઓના શ્રી. જગજીવન ગોકળનું મુંબઇમાં ૪૪ વર્ષની યુવાન વયમાં તા. ૧૫-૬-૫૬ના અચાનક અવસાન થયાના દુઃખદ ખબર અત્રે મળ્યાં હતાં.

વિ. ગોકલની પેઢીના તેઓ મુખ્ય નાણાની ભેટમાં તેઓની પેઢી પણ એક હતી.

૧૯૪૯માં તેઓ હીંદ જઇ વસ્યા અને ત્યાં તેમણે "જી. વિ. ગોકલ એન્ડ કું."ની નવી પેઢી શરૂ કરી હતી.

તેમના અવસાનથી સાઉથ આફ્રીકાના હીંદીઓને મોટી ખોટ થઇ છે. મરણનાર પોતાની પાછળ વૃદ્ધ માતા,

સ્વર્ગસ્થ શ્રી. જી. વી. ગોકલ

ત્રણ ભાઇઓ પાંચ બેનો, પાંચ પુત્રો બે પુત્રીઓ અને પત્નીને તથા બહોળા કુટુંબને શોક કરતાં મુકી ગયા છે. મરણનારના આત્માને ઇશ્વર શાંતી આપો અને કુટુંબીઓને દુઃખ સહન કરવાની શકતી આપો.

સાભાર સ્વીકાર

ગતાંકનો કુલ સરવાળો		૭૮	૧૫	૮
બી. યુ. મીસ્ત્રી (પ્રીટોરીયા)		૧	૨	૬
નથ્થુ ટાભા (ડરબન)		૧	૧	૦
હોલી વુડ ટેલરસ	,,	૨	૨	૦
હારગો ટેલરસ	,,	૧	૧	૦
બી. નારણ (જો'બર્ગ)		૧	૧	૦
એસ. વી. દેશાઇ	,,	૫	૦	૦
એમ. કે. દેશાઇ	,,	૨	૨	૦
એસ. ગોપાલ	,,	૧	૧	૦
ડી. કે. પટેલ	,,	૧	૧	૦
એ. બી. સી. બઝાર	,,	૧	૧	૦
દયારામ મગનલાલ	,,	૩	૦	૦
જે. ફકીર	,,		૯	૦
ડી. પરભુ	,,	૧	૧	૦
ડી. રામજી (સાયમ્સટાઉન)		૧	૧	૦
પી. લાલા (હાઇડલબર્ગ)			૧૦	૬
એ. એમ. બદાત (પીટરીટીફ)		૧	૧	૦
ડો. ઇ. આઇ. બોરંત (સ્ટેંગર)		૧	૦	૦
એ. ઇ. સેમ પો. ઇલીઝાબે		૧	૦	૦

સ્વ. ગાંધીને ડો. હોમ્સની અંજલી

લગભગ અઢી ત્રણ માસ પછી સ્વ. મણીલાલ ગાંધીને તેમના પરદેશના મીત્રો અને સાથીઓ તરફથી અંજલીઓ આપ્યાંજ કરે છે. એમાં કોમ્યુનીટી ચર્ચના મીનીસ્ટર ડો. જોન, હેઇન્સ હોમ્સ જેઓ મહાત્મા ગાંધીજીના પરીચયમાં આવ્યા હતાં અને તેમના મહાન ભકત છે તેમને મોકલેલ લેખ અમે અત્રે આપીએ છીએ. તેઓએ આ લેખ ખાસ અંક માટે મોકલ્યો હતો પણ તે વખત સર મળી ન શકયો. આ એક મહાન માણસની મહાન માણસને ઉમદા અંજલી છે.

અંજલી

"કોમ્યુનીટી ચર્ચ તરફથી શ્રી. મણીલાલ ગાંધીના માનમાં તેમના અમેરીકાના પ્રવાસ વખતે ૧૯૪૯માં ભોજન

માં ગાંધીજીએ સ્થાપેલા 'ઇન્ડીયન ઓપીનીયન' છાપાનું સંચાલન મણીલાલ ગાંધીએ પોતાના આખા જીવન દરમીયાન કર્યું હતું. તેઓ પોતાના પિતાની જેમ અહિંસામાં માનનારા હતાં, અને તેઓએ પોતાના અનેક આચરણોથી તે બતાવ્યું હતું કે અહિંસામાં કેવી અખુટ શકતી ભરી છે.

મણીલાલે ૧૯૪૮માં તેમના પિતાના અવસાન બાદ તુરત કરેલી સત્યાગ્રહની ચળવર ઘણી જ મહત્વની હતી. આ એક સુંદર તક હતી કે જ્યારે મહાત્માજીનો આત્મા આધ્યત્મીક રીતે બધે ફેલાયલો હતો ત્યારે સમુહ સત્યાગ્રહ કરી ટ્રાંસવાલની હદ ઓળગવી. આમ વિચારી તે દરમીયાન આ લડત ઉપાડવામાં આવી હતી. આ કુચ હીંદની દાંડી કુચની માર્ચ જેવી જ

તે યાદગાર દિવસ

રેવ. ડોનલ્ડ હેરીંગટન ડો. જોન, હેઇન હોમ્સ તથા સ્વ. મણીલાલ ગાંધી.

સંમેલન ગોઠવવામાં આવ્યું હતું. અને તેઓ ટેબલના મુખ્ય સ્થાનપર અમારી વચ્ચે બેઠા હતાં તે રાત અમે જલદી ભુલી શકીશું નહીં. તેઓ મહાન પિતાના પુત્ર હતાં. મીઠો સ્વભાવ અને બધામાં ભળી જવાની શકતી તથા સભ્યતા, બહાદુરી, દ્રઢતા વિગેરેમાં મણીલાલ પોતાના પિતાને ઘણા મળતા જણાયા હતા. કુદરતનું કરવું કે, મણીલાલને અચાનક અમારી વચ્ચે આવવાનો મોકો મળ્યો. અમે એ પ્રસંગ વગર ઢીલે ઝડપી લીધો અને અમે અનુભવ્યુ કે, અમારી વચ્ચે તે મહાન પિતા અને તેના પુત્ર બન્ને તે રાતે હાજર હતાં.

ચોસઠ વર્ષ પહેલા મણીલાલ ગાંધી હીંદમાં જન્મા હતાં. તેઓએ પોતાની આખી જીંદગી સાઉથ આફ્રીકાની સેવામાં વિતાવી. આ સેવાના કાળ દરમીયાન અનેક લડતોમાં તેઓએ ભાગ લીધો અને કારાવાસ ભોગવ્યો.

આ એક આશ્ચર્યની બીના છે કે, આ બે પિતા–પુત્ર કેટલા હુબહુ એક બીજાને મળતા આવતા હતા. નાટાલ હતી. શરૂઆતમાં ભલે તેની કશી અસર ન જણાય છતાં તે આઝાદી માટેનું પહેલું પગથીયું હતું. આ વખતે મણીલાલને પકડવામાં નહોતા આવ્યા પણ તેમના સાથીઓને પકડવામાં આવ્યા હતા.

ગાંધીજીએ જે અહીંસક લડત સફળ રીતે હીંદમાં ચલાવી હતી તેને આફ્રિકામાં ચલાવવાનો પ્રયત્ન મણીલાલ ગાંધીએ કર્યો હતો. "ન્યુયોર્ક ટાઇમ્સ" માં એમનું ખરૂં ચિત્ર દોરવામાં આવ્યું હતું. તે લખે છે, "સાદો સીધો, અને ઉચ્ચ સભ્યતા વાળો, બીડી, દારૂ કે માસ મચ્છીના વ્યસન વગરનો, ઘણી ધાર્મીક વૃત્તિઓવાળો એ માનવ એના પિતાનો ખરો પુત્ર હતો."

આ એમને ઘણી યોગ્ય અંજલી અર્પણ થઇ છે. પણ જે લોકો એમ માનશે કે તેઓ ફકત તેમના મહાન પિતાને અનુસરનારા એક ખરા પુત્ર હતા તો તેઓ ઘણી મોટી ભુલ કરે છે. કારણ તેઓ પોતેજ એક મહાન માનવ હતા.

મણીલાલનો વર્ષોનો ત્યાગ અને દોરવણીથી આવનારૂં પરિણામ જોવા તેઓ હૈયાત ન રહી શકયા આ એક દુઃખની બીના છે. જીત જરૂર મળશે. જ્યારે જીત મળશે ત્યારે તેને માટે બલીદાનો આપનારાઓના ઇતિ- મણીલાલ હાસમાં મોખરેનું સ્થાન ભોગવશે.

દક્ષિણ આફ્રીકાના બીન-ગોરાઓનું આરોગ્ય

(૨૫૭માં પાનાથી ચાલુ)

ગ્લકમેન કમીશને ૧૯૪૨–૪૪માં રાષ્ટ્રના આરોગ્ય માટે કેટલીક ઘણી સારી સુચનાઓ રંગભેદ વગર બધી યુનીયનની વસ્તી માટે કરી હતી. ગ્લકમેન કમીશને આરોગ્ય માટે કેટલીક સુચનાઓ કરી હતી તેમાંની "હેલ્થ સેંટર" આજે જે છે તે એક છે. બીજી ચારમાંની એક તે.

તંદુરસ્તી સુધારણા કાર્ય

(૧) સારો ખોરાક, બધી રીતે સુખાકારી, અભ્યાસ, કસરત, રમતગમતના સાધનો, ઉદ્યોગમાં સુખકારી, આરોગ્ય વિષે જ્ઞાન, અને પૂરતો પગાર યુદ્ધ પછી ઘણાના પગારો વધ્યા છે એ બીના જો કે સત્ય છે, પણ નાણાની કીંમત ઘટી ગઇ છે એ પણ ધ્યાનમાં લેવું જોઇએ. ગ્લકમેનનો હેવાલ જણાવે છે કે, ઘણા લોકો સારી રીતે રહી શકે, અને સારૂં જીવન જીવી શકે, એટલું કમાતા નથી. જ્યારે સુધી રહેણીનું અને જીવનનું ધોરણ ઉંચુ નહીં આવે ત્યાં સુધી સરકાર જે કાંઇ કરી રહી છે તેનો ઘણો જુજ ફાયદા નહી વત થશે. શહેરમાં રહેનાર ગરીબની પછી તે અમે તે જાતીનો હોય ઘણી કફોડી જીંદગી હોય છે. કારણ એને એણે મળતા નાણા પરજ જીવન નિર્વાહ કરવું પડે છે. ત્યારે ગામડાનું જીવન તેને કોઇ અને કોઇ રીતે બીજા ઉદ્યોગથી મદદરૂપ બને છે.

—અધુરૂં.

નવલ કથાઓ

ઇંદીરાની આપવીતી	૫	૩
છેલ્લો અભીનય	૯	૬

બીજા પુસ્તકો

ભૂદાન યજ્ઞ	૨	૦
શ્રેયાર્થીની સાધના		
(કીશોરલાલ મશરૂવાળાનું જીવન	૭	૬

મળવાનું ઠેકાણું આ ઓફીસ

P.O. Box 2156 Tel. Add.: "Bhaisons" Phone: 28298

K. HARIBHAI

(ESTABLISHED 1905)

Wholesale Produce and General Merchant.

Importer of all kinds of Eastern Produce.

We buy all kinds of S.A. Produce for Cash.

Special offer of the following best quality Imported goods. (Open Stocks)

		per lb.
No. 1.	Oily Toordhall	1/3
"	Chana dhall ...	11d.
Pure	Chanaflour ...	1/-
"	Urad Flour ...	1/7
	Urad Dhall ...	1/3
	Moong Dhall	1/1
	Whole Moong	6d.
	Whole Urad ...	6d.
	Special Peadhall	10d.
	Ordinary Peadhall	7d.
	Egyptian Rice	10d.
	Whole Bk. Masoor	7d.
	Masoor Dhall Red	1/-
	Tamarind (Amli)	3/3

	per lb.
F/Grade Loose Tea ...	4/3
Severdhani Sopari	7/-
S.B. Nuts No 2.	2/6
Jeera	2/-
Variari (Soomph)	2/-
Mustard Seeds	2/-
Methi Seeds	1/3
Whole Dhana	1/3
Jaggory (Gor)	1/3
Pure Chillie Powder ...	3/-
Pure Haldi Powder ...	2/-
Cocoanuts (Fresh Water)	47/6 per bag of 75

ALL ORDERS TO ACCOMPANY CASH

Prices f.o.r. Durban.

We are Stockists of all varieties of Dried Beans.

We supply best Natal Ginger—Price on application.

Prompt attention given to Country orders.

Trade inquiries invited.

Note our Add.: 81 Victoria St., DURBAN.

અમારી ચાલુ વાર્તા

ધુપ સુગંધ

લેખક: સોપાન

પ્રકરણ તેરમું

(ગતાંકથી ચાલુ)

કમલેશ બીજે દિવસે ઘરમાં જ બેસી રહ્યો. એ જાણતો હતો કે માધવી હજી મુંબઇમાં જ છે અને ધારે તો તે મળી શકે એમ પણ છે, પરંતુ તેને એવી ઇચ્છા થઇ જ નહિ. દવેસાહેબ સાથેની ચર્ચાના વિચારો આવ્યા ખરા, પરંતુ માધવીની પ્રેમ અંજલિથી એ એટલો તૃપ્ત થયો હતો કે કોઇ બનાવ તેના ચિત્તની પ્રસન્નતાને હઠાવી શકે નહિ. રજાના દિવસોમાં મુંબઇ છોડીને બહાર જવાનું એણે નક્કી કરી લીધું હતું, પરંતુ તે પણ માધવીની વિદાય પછી જ એ કરવા માગતો હતો. એક વિચાર મનમાં આવી જતો હતો: 'માધવીને મારા મનની સ્થિતિ જણાવું? એને ખબર આપું કે એનો આ પત્ર વર્ષો સુધી વિયોગ સહેવાની શક્તિ આપી શકે એમ છે?'

પણ આ વિચાર આગળ વધતો નહોતો. માધવીના દિલમાં કોઇ પ્રકારનું મનોમંથન પેદા કરવા એ ઇચ્છતો નહોતો. માધવીએ એને પ્રેમ કર્યો, એ એક હકીકત જ એને સર્વ રીતે સંતોષ આપવા માટે પૂરતી હતી. માધવીના દિલમાં આવી લાગણી કેમ પ્રગટી હશે એવો વિચાર એને આવી ગયો હતો, પરંતુ તેનો ઉત્તર શોધવા એ મથ્યો નહોતો. માધવીએ પોતે પણ એ વિષે ક્યારે વિચાર્યું હતું! હા, તરલિકા પોતાને ઘેર જઇને એવું વિચારતી હતી ખરી, અને અંતે તેણે શોધી પણ કાઢ્યું હતું કે મર્યાદામાં રહેલી માધવી કમલેશની મસ્તીથી આકર્ષાઇ હતી. સદાય સંતોષમાં વિહરતું એનું ચિત્ત. કમલેશની કંઇક અગમ્યને શોધતી ને સદાય ઉદાસ રહેતી આંખોને જોઇ ખેંચાઇ ગયું હતું. માધવીના વર્તનનું એને આશ્ચર્ય થતું હતું, છતાં તેમાં અસ્વાભાવિકતા લાગતી નહોતી. માનવીના ચિત્તમાં પ્રેમનો પ્રવેશ થાય ત્યારે અણધાર્યું પરિવર્તન થઇ જાય એવું તરલિકા કવિ આત્માને આજે તો એટલાથી તૃપ્તિ મળી ગઇ હતી. એણે આખો દિવસ એ આનંદમાં જ પસાર કરી દીધો હતો.

ત્રીજે દિવસે કમલેશનું અંતર કંઇક અભિવ્યક્તિ ઇચ્છતું હોય એમ દેખાયું, સવારથી જ મન બેચેન રહેવા લાગ્યું. માધવીને પ્રત્યક્ષ રૂપમાં મળવાની ઇચ્છા તો ન થઇ, પરંતુ આંતરચક્ષુ સમક્ષ એને લાવવા માટે લાગણીઓ પ્રબળ થવા લાગી. આ વેદનામાંથી પ્રથમ તો પેલી કાવ્યકળી જ ચિત્તમાં સ્ફુરી. એ ગણગણ્યો: 'તુંહી તુંહી બસ એક જ આત્મની, પરમ પ્રેમકલા ખીલાવી શકી' પરંતુ એ ત્યાં થોભ્યો નહિ. થોડી વારમાં તો હૃદયમંથનને અંતે પ્રાપ્ત થયેલા અમૃતના જાણે કુંભ ઠલવાવા લાગ્યા! કવિ કમલેશના હૈયામાંથી કાવ્યની સૂક્ષ્મ સરવાણી ફુટી અને સ્થૂળ રૂપે એ કાગળ ઉપર વહેવા લાગી.

બરાબર એ વખતે જ માધવી દિલમાં એનું સ્મરણ કરતી અને બાહ્ય રીતે સૌને સસ્મિત નમસ્કાર કરતી નૈનિતાલ જવા માટે મુંબઇના સ્ટેશનેથી વિદાય લઇ રહી હતી.

પ્રકરણ ચૌદમું

તરલિકાએ કમલેશ પાસેથી વિદાય લીધી ત્યારે તે ચીંતામુક્ત તો થઇ હતી. પરંતુ એની મુક્તિની સાથે મનનો સઘળો ભાર ઉતરી જવો જોઇએ, તેવું બન્યું નહોતું. 'માધવી અને કમલેશ આ પ્રકારે લાગણીના સૂક્ષ્મ તંતુએ બંધાયેલા કેટલો સમય રહી શકશે, એકમેકનો વિયોગ કેટલો સહેવાશે, બાહ્ય અને આંતરજીવન વચ્ચે જે દીવાલ ઉભી થશે તે ક્યાં સુધી અભેદ્ય રાખી શકશે' એવ વિચારો તો એને આવતા જ હતા, પરંતુ માધવી પ્રત્યે કમલેશનો એણે જે ઉત્કટ ભાવ જોયો, માધવીના પત્રમાં વ્યક્ત થયેલી લાગણીથી એની આંખમાં જે તૃપ્તિ સમજી શકી નહિ, પરંતુ સમય જતા એણે શોધી કાઢ્યું કે કમલેશ પ્રત્યે એ તટસ્થ ભાવે જોઇ-વિચારી શકતી તે સ્થિતિમાં આ પ્રસંગ પછી ફેર પડી ગયો છે. ચીંતા ગઇ છે ને સહાનુભૂતિની કમલેશને જરૂર નથી છતાં હૈયામાં એને મળવાની ને એના વિષે બધું જાણવાની વૃત્તિ રહ્યા કરે છે.

તરલિકા તે વખતે તો ઘેર પહોંચી ગઇ. માધવી ને કમલેશના સ્નેહ તથા આકર્ષણનું એણે પૃથક્કરણ કર્યું, કાર્ય-કારણના સંબંધ વિષે પણ વિચાર્યું. બીજે દિવસે એને થયું કે માધવી પાસે જઇને કમલેશના ખબર આપું. મનમાં એ સમજતી હતી કે માધવીએ એવી અપેક્ષા રાખી નથી. છતાં ત્યાં જવા ને કમલેશ વિષે વાતો કરવા એનું મન જોર કરતું રહ્યું. તરલિકાનો સ્વભાવ પૃથક્કરણનો હતો છતાં પોતાની આવી લાગણી માટે વિચાર કરવા એ થોભી શકી નહિ ને વહેલી સવારમાં જ એ માધવી પાસે પહોંચી ગઇ.

માધવી એને જોઇ પ્રસન્ન થઇ. બા-બાપુજીની સાથે બેસીને આજે એણે પ્રાર્થના કરી હતી. મીરાંના મધુર ભજનો ગાયાં હતાં. એની આંખમાં ને એના હલનચલનમાં આનંદ દેખાતો હતો. તરલિકાને આ સ્થિતિ માટે આશ્ચર્ય થયું ખરૂં, પરંતુ તરત જ એને ખ્યાલ આવ્યો કે કમલેશની પેઠે એ પણ કેવળ હૃદયની સૂક્ષ્મ લાગણીમાં જ અત્યારે રાચી રહી છે. એણે હસીને માધવીને કહ્યું: 'તારૂં કામ પૂરૂં કર્યું છે, ને ખબર આપવા આવી છું કે કમલેશ પ્રસન્ન છે. તારો પત્ર વાંચી એના ચિત્તમાં સંતોષનો પ્રકાશ પથરાઇ ગયો છે.'

માધવી આનંદમાં તો હતી, આ સાંભળી તેમાં વૃદ્ધિ થઇ. તરલિકાએ ધાર્યું હતું તેમ એણે કમલેશ વિષે કશું પૂછ્યું નહિ, કહ્યું નહિ, સસ્મિત પ્રેમભર્યાં નયને એ માત્ર જોઇ જ રહી.

આ સ્થિતિથી તરલીકા કંઇક મૂંઝાઇ પડી. તરત જ એણે વાતનો તરલિકા બોલી: 'હું રાજીખુશીથી જાય છું?'

'એવું વિચારતી જ નથી.'

'મન ઉપર તને ભાર નથી લાગતો?'

'સહેજ લાગે છે, પણું તે ગમે છે.' સરળ ભાવે માધવીએ કહ્યું.

તરલિકાને એ વિષે કંઇ વધુ પુછવાનું યોગ્ય લાગ્યું નહિ એટલે એ બોલી: 'કમલેશ તો કદાચ અહીં જ રજા ગાળશે.'

'અરે હા, એનું સરનામું શું?' આશ્ચર્ય વ્યક્ત કરતી એ કાગળ-પેન લેવા દોડી ગઇ. તરલિકાનું વિસ્મય વધી પડ્યું. કાગળ-પેન લઇ આવી માધવીએ કહ્યું: 'તારૂં સરનામું પણ સાથે નોંધજે.'

તરલીકાને નવાઇ ઉપજતી હતી કે કમલેશ વિષે એ કેમ કંઇ પુછતી જ નથી. પરંતુ તે લાગણી એ વ્યક્ત કરી શકી નહિ. કાગળ ઉપર બંને સરનામાં એણે લખી આપ્યાં. માધવીએ સહજ રીતે કહ્યું: 'હું ત્યાં પહોંચીને પત્ર લખીશ.'

'તારૂં ત્યાંનું સરનામું?' તરલીકાએ પૂછ્યું.

'એની જરૂર નથી.' માધવી ઝડપથી બોલી ગઇ. એના મુખ પરની રેખામાં એ વખતે થોડોક ફેર પડી ગયો. તરલીકાએ તે જોયો પણ ખરો, પરંતુ તે વિષે એ કંઇ પૂછે તે પહેલાં માધવીએ વહેણ બદલ્યું:

'કાલે સ્ટેશને આવશે ને?'

'જરૂર આવીશ.' તરલિકાએ જવાબ આપ્યો. માધવીના મુખભાવ ઉપરથી એ સમજી ગઇ કે હવે તેણે જવું જોઇએ. એણે ઉઠવાની ચેષ્ટા કરી.

માધવીએ પુછ્યું: 'ચા નથી પીવી?'

'ના, ના. પીને જ આવી છું.' તરલીકાએ ઉભા થતાં કહ્યું. માધવીએ ને સ્વીકારી લીધું.

તરલીકા દરવાજા તરફ વળી એટલે માધવી તેની સાથે ચાલી. છેક છુટાં

આ વાર્તા વિષે

"ધુપ સુગંધ" હવે ઘણી આગળ વધી છે આ સંજોગોમાં આગલા પ્રકરણનો સાર લખી જગા રોકવી વ્યાજબી નથી એમ લાગે છે. આથી હવે તે નહીં અપાય.—વ્યવસ્થાપક.

માધવી તરલિકાને વળાવી પાછી આવી ત્યારે એનાં ગાત્રો શિથિલ થઇ ગયાં હતાં. થોડીકવાર એ નજીકના સોફા ઉપર આંખ મીંચીને બેસી રહી. પણ પ્રયત્નપૂર્વક પોતાના મનને એણે કામમાં ખેંચ્યું. તરલિકા શું કહી ગઇ, શું પૂછી ગઇ તેનું સ્મરણ પણ કામની સાથે કરવા લાગી. મનમાં ખાતરી થઇ કે એના પત્રની કમલેશ ના ચિત્ત ઉપર શુભ ને સુંદર અસર થઇ છે. 'એથી વિશેષ મારે શું જોઇતું હતું?' એ મનોમન બોલી ને કંઇક હળવી બની કામમાં ગૂંથાઇ ગઇ.

બીજે દિવસે ઘરમાં ધમાલનું વાતાવરણ રહ્યું હતું. પિતાજીને મળવા માટે સગાં-સ્નેહીઓ ને બજારના માણસો આવ્યાં હતાં. મધુભાઇ ને કુમાર પણ સવારે આવ્યા હતા. કુમારના ઉલ્લાસનો કોઇ પાર નહોતો. માધવીને એણે કહ્યું: 'બા, બાપુજી ને વડીલો ભલે બંગલામાં બેસી રહે, આપણે તો નૌકાવિહાર/કરીશું ને પહાડો ઉપર પણ ફરીશું' માધવીએ હસીને સંમતિ આપી હતી.

સાંજ સુધી એનું મન સ્વસ્થ રહ્યું હતું સ્ટેશને જઇ પહેલા વર્ગના ડબ્બામાં બધા ગોઠવાયા તે પછી કંઇક એકલતા લાગવા માંડી હતી. પોતે જાય છે, દુર દુર ને એકલી જ જાય છે એવો ભાવ મનમાં પેદા થયો હતો એના પરિચિતો પણ સ્ટેશને આવ્યા હતા અને તેમાં તરલિકા પણ હતી. પરંતુ જેને એ ઝંખતી હતી તેની ઝાંખી પણ દુર્લભ હતી. ગાડી ઉપડતાં પહેલાં તરલિકાએ એને સહેજ એક બાજુ લઇ જઇને કહ્યું હતું: 'આનંદમાં રહેજે, અહીંની કશી ચીંતા કરતી નહિ.' આ વખતે એના હોઠ સહેજ ધ્રુજી ગયા હતા અને પ્રયત્નથી જ તે બોલી શકી હતી: 'કમલેશ આનંદમાં રહે એમ કરજે.'

એ પછી તો ચિત્તમાં કમલેશનું સ્મરણ ને છાનો વિષાદ, મુખ ઉપર હાસ્ય ને પ્રવાસની મધુર વાતો: આ સ્થિતિમાં એણે મુંબઇ છોડયું હતું. ગાડી ઉપડયા બાદ પાંચેક મીનીટ આ સ્થિતિ તે રાખી શકી તે પછી 'થાક લાગે છે' એમ કહી આંખ મીંચીને તે એક બાજુ બેસી ગઇ.

ગાડી પૂરપાટ ચાલી જતી હતી. ધીમેધીમે સૌ આનંદકલ્લોલની વાતો માં ગૂંથાવા લાગ્યાં હતાં. કુમાર સૌના મનને મજાકથી બહેલાવતો હતો. જાતજાતના ટુચકાઓ કહી વાતાવરણ ને હળવું રાખતો હતો. માધવી કોઇ વાર પોપચાં ઉઘાડી જોઇ લેતી હતી, હસી લેતી હતી, સમજી શકતી હતી કે કુમારના આ બધા પ્રયત્નો તેને પ્રસન્ન કરવા માટે હતા, પણ એના મનમાં એવી પ્રસન્નતા પ્રગટતી જ નહોતી. વિચારો આવતા હતા: 'કમલેશ અત્યારે એની ઓરડીમાં એકલો જ હશે. કદાચ દરિયા ઉપર ફરવા ગયો હશે તો ત્યાં પણ માણસો ની ભીડ વચ્ચે એ એકલો જ...તરલિકા અત્યારે તો શાની જાય? આવતી કાલે એ જશે, કહેશે કે હું આનંદમાં હતી. એને સારૂં લાગશે...પણ તે પછી શું?

—ક્રમશઃ

સમાચાર સંગ્રહ

—હીંદમાં આ વર્ષે વધુ ત્રણ રાજવી મેમાનોનું આગમન હીંદના પ્રમુખના આમંત્રણને માન આપી થનાર છે. ઇથોપીયાના રાજવી, સાયેરીયાના પ્રમુખ અને રીપબ્લીક ઇન્ડોનેશીયા ના પ્રમુખ આવશે.

—હીંદમાં ૫૦ સાયન્સના કેન્દ્રો ઉઘાડવા માં આવશે કે જે ગામડાઓમાં પાક, જમીન, પાણી, આરોગ્ય, અને ખોરાક વિગેરેનું સંશોધન કામ કરી તે વિશેનું જ્ઞાન જનતામાં ફેલાવશે.

—ઉત્તર પ્રદેશમાં એક બીજા નવા તળાવનું કામ શરૂ કરાયું છે, જેને પરીણામે ૭૦૦૦૦૦ એકર જમીનને નેહેરથી પાણી પુરૂ પાડવામાં આવશે.

—ગ્રીકમાં ખોદ કામ કરતા એક મનુષ્યનું હાડ પીંજર મળ્યું. જેના માંથામાં મોટી ફાડ જણાતી હતી. હાશન બેય પાશાના ખજાનાની તેઓ શોધ કરતાં હતાં ત્યારે આ મળી આવ્યું હતું આ હાડ પીંજર મળતાં તે ખજાનો મળવાની વધુ આશા તેઓ ને મળી છે, કારણ એમ કહેવાય છે કે, પાશાએ જેને ખજાના માટે ખાડો ખોદવા રાખ્યો હતો તેને ખજાનો દટાઇ ગયા પછી મારી નાખી દાટી દીધો હતો.

—મલાયા સરકાર ૧૦૦૦ સ્ત્રીઓને કામે રાખવાનું વિચારી રહી છે. કોમ્યુનીસ્ટ બળવાખોરોને ખોરાક પહોંચાડનાર ગામડાની સ્ત્રીઓની ઉપર દેખરેખ રાખવાનું કામ આ સ્ત્રીઓને સોંપવા ઇચ્છે છે.

—ન્યુઝીલેન્ડમાં માર્ચ ૧૯૫૬માં પુરા થતા વરસ દરમ્યાન ૩૫૦૦૦૦ ટન ખાતર એરોપ્લેનથી ખેતરોમાં વેરવામાં આવ્યું હતું. તેનો ૩૪૨૧૦૦૦ એકર જમીનને લાભ મળ્યો હતો.

—ડેનમાર્કમાં પહેલી બાળકોની આંતર રાષ્ટ્રીય કોંગ્રેસ ભરાવવાની છે. જેમાં બાળકો ડેલીગેટ તરીકે આવશે. જે વિશ્વની એક પરીષદ ડેનમાર્કમાં ભરાવવાની છે તેમાં આવનારા પ્રતીનીધીઓના બાળકો આમાં ભાગ લેશે. આમાં રમત ગમત ડાન્સ અને સંવાદો ત્યાંની ભાષામાં થશે.

—હોલાન્ડમાં પહેલી સ્ત્રીઓની ટુકડી આગ હોલવવાના બંબાઓનું કામ કરવા માટે સ્થાપવામાં આવી છે. બધુજ કામ સ્ત્રીઓ કરશે.

—ભારતના ઉપ-પ્રમુખ શ્રી રાધાકૃષ્ણન ને પોલાન્ડની વોરસ્વો યુનીવરસીટીએ ડોકટરની પદવી એનાયત કરી છે.

—રશીયા અને બ્રીટન વચ્ચેનો વેપાર ઘણો વધી જવા સંભવ છે.

—વસ્તી સંખ્યામાં ચિનનો નંબર પહેલો છે તેની વસ્તી ૫૮ કરોડની છે જ્યારે ભારતનો બીજો છે તેની વસ્તી ૩૮ કરોડની છે.

—ભારતની અંદાજ સમીતીના પ્રમુખ શ્રી. બળવંત રાય મ્હેતાએ અંધોને ટેલીફોન કારકુનો તરીકે કામ આપવાની ભલામણ કરી છે.

—દયારામ સ્વામી ઉર્ફે રામ પીર જેઓ જન્મે મુસલમાન હતાં અને વેદાંતી બન્યા હતાં તેઓએ પશ્ચીમ રાજસ્થાનમાં ૧૯૨૫માં પડેલો આકરો દુકાળ વખતે એકલે હાથે એક તળાવ ખોદવાનું નકકી કરી છેલ્લા ત્રીસ વરસ સુધી તે ખોદ કામ જારી રાખ્યું હતું. એ તળાવ ૧૨૦ વાર લાંબુ ૧૦૦ વાર પહોળુ બન્યું છે. એટલું કામ કરતાં ઓછામાં ઓછા એક લાખ રૂપીયાનો ખરચ થાય. આ માટે હીંદ સરકારે તેમની કદર કરી ૨૦૦૦ રૂપીયાનું પારીતોષક આપી સન્માન કર્યું હતું.

—ભારતની સરકારે પૂર્વ પ્રદેશના મુસ્લીમ કુટુંબો જેઓ ફરી ભારતમાં વસવાટ કરવા આવ્યા છે તેમણે ૨૦૦ રાહત મદદ અને ૫૦૦નું વેપાર માટે ધીરાણ આપવાનું નકકી કર્યું છે.

—ભારતના લશ્કરના લગભગ ૯૪ ટકા સીપાઇઓ અને ઓફીસરોએ હીંદી ભાષા લખતાં બોલતાં શીખી લીધી છે.

—ભારતના ફીલ્મ સેન્સર બોર્ડે લગભગ ૪૮ ફીલ્મો જે જાતીય ઉશ્કેરણી અને ગુન્હાખોરીથી ભરપૂર હતી તેના પર પ્રતિબંધ મુકયો છે.

—બ્રીટનની મેનચેસ્ટર અને લંકેશાયર ની મીલોને ભારતના કપડાને અંગે થતી ખોટને પરીણામે ત્યાંના ઉદ્યોગ મંડળે પા. ૨૫૦૦૦૦ના ખરચે ગુબેશ ઉઠાવી બ્રીટીશ કપડુ વાપરવાનું બધાને સુચન કરશે.

—કોલસાની તંગીને લઇ પાકીસ્તાન ની ત્રણ કાપડ મીલો બંધ થઇ હોવા નું સંભળાય છે.

—ચરોતરની રાણા કોમની પરીષદ કે, જેમાં ૭૦૦૦ રાણાઓએ ભાગ લીધો હતો તેમાં દારૂ બંધીથી પોતાની કોમને શું ફાયદો થયો છે તેનો ઉલ્લેખ કરી હર્ષ પ્રગટ કર્યો હતો.

પખવાડીક પંચાંગ

વાર	ખ્રીસ્તી ૧૯૫૬ જુન–જુલાઇ	હીંદુ ૨૦૧૨ જેઠ	મુસલમાન ૧૩૭૫ સવાલ	પારસી ૧૩૨૫ શહેનશાહી માહ આવા	સૂર્યોદય ક. મી.	સૂર્યાસ્ત ક. મી.	ધાર્મિક તહેવારો-ઉત્સવો
શુક્ર	૨૨	સુદ ૧૪	૧૨	૨૫	૬–૫૧	૫–૦૩	
શની	૨૩	,, ૧૫	૧૩	૨૬	૬–૫૧	૫–૦૩	
રવી	૨૪	વદ ૧	૧૪	૨૭	૬–૫૦	૫–૦૪	
સોમ	૨૫	,, ૨	૧૫	૨૮	૬–૫૦	૫–૦૪	
મંગળ	૨૬	,, ૩	૧૬	૨૯	૬–૪૯	૫–૦૪	
બુધ	૨૭	,, ૪	૧૭	૩૦	૬–૪૯	૫–૦૫	
ગુરૂ	૨૮	,, ૫	૧૮	૧	૬–૪૮	૫–૦૫	
શુક્ર	૨૯	,, ૬	૧૯	૨	૬–૪૭	૫–૦૬	
શની	૩૦	,, ૭	૨૦	૩	૬–૪૭	૫–૦૬	
રવી	૧	,, ૮	૨૧	૪	૬–૪૬	૪–૦૬	
સોમ	૨	,, ૯	૨૨	૫	૬–૪૬	૪–૦૭	
મંગળ	૩	,, ૧૦	૨૩	૬	૬–૪૬	૪–૦૭	
બુધ	૪	,, ૧૧	૨૪	૭	૬–૪૫	૪ ૦૮	ઉદ્દ્યાત એકાદશી
ગુરૂ	૫	,, ૧૨	૨૫	૮	૬–૪૫	૪–૦૮	

વિનોબાજીનો સર્વોદય મેળો

મદ્રાસમાં વિનોબાજીના "સર્વોદય"ના સભ્યોનો એક મેળો ભરવામાં આવ્યો હતો. તેમા ડો. રાજેન્દ્રપ્રસાદે હાજરી આપી હતી અને સુંદર ભાષણ કર્યું હતું. આ મેળાની વિશીષ્ટતા એ હતી કે, ખુબ સાદી રીતે આવનારાઓની રહેવાની સગવડો કરવામાં આવી હતી. ૧૦૦૦૦ માણસોને કેંપમાં પડાવ નાખી રહેવાનું હતું. આમાં સ્ત્રીઓ અને પુરૂષો હતાં. જુના ઋષી મુનીઓની યાદ આપતા વિનોબાજીના પ્રયોગો ઘણું ભકતીભુર્યું ધાર્મીક વાતાવરણ બધે ફેલાવે છે. હેવાલ છે કે આટલા બધા લોકો ગામ ગામના મળ્યા હતા અને ઉઘાડી છાવણીમાં પડયા હતાં છતાં એકાદ નાની સરખી કોઇની ચીજ વસ્તુ ગયાની ફરીયાદ નહોતી. સરકારે રેલ્વેની પણ ખાસ તે વખત દરમ્યાન અરધો દર રાખી સગવડ કરી હતી. તે સંમેલનમાં શ્રી. વિનોબાજીએ ત્રણ ઉપવાસ કર્યા હતાં. સાધારણ રીતે વિનોબાજી ઉપવાસપરજ હોય છે. રોજ ત્રણ એક ગ્લાસ દુધ અને નહી જેવું ફ્રુટ એજ એમનો ઘણા વખત થી ખોરાક છે.

મરણ નોંધ

સ્ટેન્ગર (કેપ)નાં જાણીતા વતની શ્રી ગોવીંદ પરાગ વાઝણુવાળાનો તા. ૧૭–૫–૫૬ના રોજે સ્વર્ગવાસ થયો હતો, તેમનાં આત્માશાંતી અર્થે તા. ૧૭–૫–૫૬, ૨૫–૫–૫૬ અને ૨૮–૫–૫૬ નાં રોજે હવનાદી ક્રીયા કરાવી જુદી જુદી સંસ્થાને દાન આપવામાં આવ્યું હતું.

* *

બુલવાયોના જાણીતા વતની શ્રી મકનભાઇ દુલ્લભના પત્ની શ્રીમતી કાશીબેનનું તા. ૬–૬–૫૬ના હૃદય બંધ પડવાથી ૬૦ વર્ષની ઉમ્મરે અચાનક સાંજના અવસાન થયું હતું. અગ્ની સંસ્કાર બીજે દીવસે કરવામાં આવ્યો હતો. મરણારની યાદમાં શ્રી મકનભાઇએ અનેક સંસ્થાઓને દાન કર્યું હતું.

આભાર

શ્રી મકનભાઇ દુલ્લભ પોતાની પત્નીના અવસાનથી થએલા દુઃખમાં જે

રજ કણુ

સદ્‌ગુણથી કદાચ કોઇ વાર તમે પ્રકાશી ન પણ ઉઠો પણ દુરાચથી તો જરૂર મોઢું કાળું થશે જ.

* * *

સંપત્તી જેની પાસે છે તેની તે નથી પણ જે તેને ભોગવી—વાપરી જાણે છે તેની છે.

—બેનજામીન.

ગૃહિણી માટે ઉપયોગી

કંદનો શીરો

શકરીયા–કંદને અવનમાં રોસ્ટ થવા દેવો અવનમાં શેકાઇ ગયા પછી છોલીને ચમચા વડે છુંદી કાઢવો. ત્રણ ચમચા ઘી મૂકી સેકી દસ મીનીટ પછી અંદર ખાંડ નાખવી થોડીવાર થવા દેવો આ શીરો ઘણોજ સ્વાદીસ્ટ લાગશે.

—o—

બટેટાના પતેરિયા

બટેટાને બાફવા. પછી તેને છુંદી કાઢવા અને પછી એમાં મીઠું મસાલો લીલો અને હળદર અને લેમન નીચવું સુગર અને લીલા ધાણાં નાખી બધુ ભેગું કરવું. પુરીનો લોટ બાધી મોટી પૂરી વણી તેમા આ ભેગૂ કરેલું પાથરવું અને વીંટા કરવો. કઢાઇમાં તેલ મૂકી તળવું મોટા થાય તો કાપીને ટુકડા કરીને તળવા.

કુસુમ. મગનભાઇ પટેલ, જો'બર્ગ.

બેનોને નવી વાનગીઓ નીચેના સરનામે મોકલવા વિનંતી છે.

'Indian Opinion'
P. Bag, Durban

સં. ૨૦૧૨ના "ગુજરાતી" પ્રેસનાં મોટાં પંચાંગ.

૧ પંચાગની શી. ૩–૬.
પોસ્ટેજની ૪ પેની વધુ મોકલવી.

૨ પંચાગની શી. ૬–૦.
પોસ્ટેજની ૬ પેની વધુ મોકલવી.

૩ પંચાગની શી. ૭–૬.
પોસ્ટેજની ૯ પેની વધુ મોકલવી.

મળવાનું ઠેકાણું આ ઓફીસ

Phone 332651 P.O. Box 1549 Tel. Add ENBEEDEE.

MASTER BROS.
(PTY) LTD.
33 West Street, JOHANNESBURG.
MANUFACTURERS OF LADIES' & GIRLS' STRAW & FELT HATS
WHOLESALE MERCHANTS & DIRECT IMPORTERS
HOUSE FOR KEEN CASH PRICES

રેશમી તેમજ સુતરાઉ કાપડ, ઉલન જર્સી, ઉલ, બાળકો માટેના જાત જાતનો માલ, ઘર વપરાશ માટે તેમજ લગ્નાદિ પ્રસંગોએ શણગાર માટે રીબન વગેરે માટે અમારે ત્યાં પ્રથમ તપાસ કરવા ભલામણ છે.

માસ્ટર બ્રધર્સ (પ્રો.) લીમીટેડ
૩૩ વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, જોહાનીસબર્ગ.
બોકસ ૧૫૪૯.

K.M.Lodhia & CO.
Manufacturing Jewellers and General Dealers

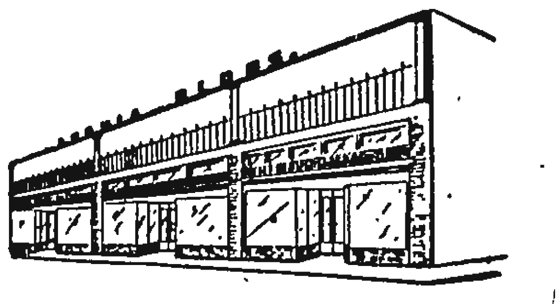

22 ct Jewellery made to order in latest designs

બાવિસ કેરેટ

સોનાના દાગીના ખાસ અમારી જાતી દેખરેખ નીચે અમને અપાયલું કામ સંતોષ પામે એવી રીતે કરીએ છીએ.

નેકલેસ, જુદી જુદી ડીઝાઇનની બંગડી અછોડા, સાડીની પીન, વીંટી બક્કલ ઇરીંગ વીગેરે બનાવીએ છીએ.

106 Prince Edward Street, Durban.

ધાર્મીક પુસ્તકો

વિનોબા ભાવે કૃત ઉપનીશદ્ ગીતાજી વિગેરે ધાર્મીક પુસ્તકોના

ધીરૂભાઈ પી. નાયક

બુકકીપર, મુસાફરી, વીમાનાં અને જનરલ એજન્ટ

હીંદુસ્તાન અગર દુનીયાના કોઈ પણ ભાગની હવાઈ દરિયાઈ અગર જમીન માર્ગે મુસાફરી કરવા ઘેર બેઠાં અમારી મારફતે બુકીંગ કરો.

જીંદગી, આગ, ચોરી, હુલ્લડ, અકસ્માત, પ્લેટગ્લાસ, વિગેરેના વીમા અમે ઉતરાવી આપીએ છીએ.

ઈન્કમટેક્સ, પરસનલ ટેક્સ, હિસાબના ચોપડા લખાવવા રેવન્યુ ક્લીયરન્સ સર્ટીફીકેટ કે વેપારના લાયસેન્સો. પાસપોર્ટ તેમજ ઈમીગ્રેશનને લગતી બાબતોમાં કંઈ પણ ફી લીધા વિના અમે મફત સલાહ આપીએ છીએ.

નેશનલ મ્યુચ્યુઅલ લાઈફ એસોસીએશન ઓફ ઓસ્ટ્રેલીયા અને યોર્કશાયર ઈનસ્યુરન્સ કંપની લીમીટેડના પ્રતિનિધિ.

Phone : 33-9033. 26 Barkly Arcade,

Cor. 38, Market & Diagonal St., J'BURG.

ફરનીચર! ફરનીચર!! ફરનીચર!!!

બેડરૂમ સુટ, ડાઈનીંગરૂમ સુટ, વોર્ડરોબ, ડરેસીંગ ચેસ્ટ, સાઈડ બોર્ડ ઓફીસ ડેસ્ક, બુક કેસ, ટેબલ, તદ્દન કીફાયત ભાવે ખરીદી શકશો. જાતે પધારી લાભ લેવા ચુકશો નહિ.

—બોક્સ, ટેબલ અને કીચન ડરેસર—

જે હમારી દેખરેખ નીચે તઈયાર થાય છે. તેનો સ્ટોક હમેશાં તઈયાર રહે છે. માત્ર રોકડા ભાવોના પ્રાઈસ લીસ્ટ મંગાવો અને વેપાર આગલ વધારો.

L. MISTRY

51 BREE STREET, BURGERSDORP, J'BURG.

PHONE 33-4691. BOX 2526.

ચુનીલાલ બ્રધર્સ

હમણાંજ ખુલ્લો મુકેલો માલ!

ન્યુ ધરા છાપેલી નીનન સાડીઓ ૬ વાર	શી. ૪૯–૬
જરીની કીનારવાળી જ્યોરજેટ ૪૫"	વારની શી. ૧૫–૦
પાટલી પાલવ અને આખી ભાત વાળી	
રેશમી છાપેલી સાડી	પા. ૭–૧૦–૦ થી ઉપર
બેવડી કીનારની સાડી ક્રેપ ૪૫"	વારની શી. ૩/૧૧ થી ઉપર

સુતરાઉ સાડીઓ છેલ્લી ઢબના રંગો અને છાપો વાળી

પાંચ વાર શી. ૨૭–૬ થી ઉપર

૭ વાર શી. ૩૯–૬ થી ઉપર

C.O.D. અને ટપાલથી આવેલા ઓર્ડરોને તુરત ધ્યાન દેવામાં આવે છે.

જોઇએ તો સામ્પલ મોકલીશું.

ચુનીલાલ બ્રધર્સ

(પ્રો.) લીમીટેડ

૬૩ વીક્ટોરીયા સ્ટ્રીટ, ડરબન.

ફોન: ૨૪૦૦૩ પી. ઓ. બોક્સ ૮૨૨.

Phone 22905 Tel. ADD. : "GANDABHAI"

The Home Of INDIAN SWEETMEATS.

G. C. Kapitan & Son

Vegetarian Restaurant

Upcountry customers are requested to send their **POSTAL ORDER** with their orders.

Write For Price List.

બહારગામના ગ્રાહકોને ખાસ સુચના

ઓર્ડર સાથે પોસ્ટલ ઓર્ડર મોકલવા મહેરબાની કરવી. મીઠાઈની કીંમત ઉપરાંત નીચે મુજબ પોસ્ટેજ ઉમેરવા વિનંતી છે

નો. રોડેશીયા શી. ૧–૦ રતલે. સધર્ન રોડેશીયા ૯ પેની રતલે. યુનીયનમાં ૩ પેની રતલે.

પ્રાઇસ લીસ્ટ મંગાવો

154 GREY STREET, DURBAN.

લગ્ન પ્રસંગો માટે

અમને મળો.

સુરતી જમણના અમે સ્પેશ્યલીસ્ટ છીએ.

શ્રી કેપીટનની અંગત દેખરેખ નીચે યુનીયનના અને રોડેસીયાના કોઈ પણ ભાગમાં તમારે મુકામે આવી રસોઈ કરવાનો અમે કન્ટ્રાક્ટ લઈશું.

કેપીટન્સ બાલ્કની હોટેલ

(ધી કોર્નર મીઠાઈ હાઉસ)

ગ્રે અને વિક્ટોરીયા સ્ટ્રીટના ખુણાપર – ડરબન.

ફોન નંબર ૨૩૪૧૪ ટેલીગ્રામ: KAPITAN.

તાજું ઉમદા ફ્રુટ

આંબા અળધ, લીલી અળદ અને સુરણની મોસમ ચાલુ છે. આદુ ૧૦ પેની રતલ, લસણ ૧૦ પેની રતલ. પાપડ નંબર ૧ શી. ૧૦, નંબર ૨ શી. ૮ ૧૦૦.

કપુરી અને ચેવલી પાન બજાર ભાવ પોસ્ટેજ જુદું. બાસ્કીટ શી. ૧૦–૬ ડઝન; લાંબી અને સ્કવેર બાસ્કીટ શી. ૧૧–૬ ડઝન.

રોડેસીયા, ન્યાસાલેન્ડ અને બેલજીયન કોંગોના ઓરડરો ઉપર પુરતું ધ્યાન આપી કોઈ પણ વસ્તુ પરમીટ કઢાવી મોકલશું.

All prices subject to Market fluctuations.

A. KADER & Co., (PTY) LTD.

WHOLESALE FRUIT MERCHANTS

P. O. Box 251. DURBAN.

Jethalal's Mithai House

and

Vegetarian Caffetaria

86 Queen Street, Durban.

Telephone : 27780 — P. O. Box 2043.

Tel. Address: "SWETMEEATS"

અમારે ત્યાંથી બધી જાતની ચોખ્ખા ઘીની બનાવેલી શુદ્ધ મીઠાઈ મળી શકશે.

* * * *

આખો દિવસ વેજીટેરીઅન ભોજન મળી શકશે.

* * * *

લગ્ન પ્રસંગે તેમજ પાર્ટીઓ માટે જમણની સગવડ કરી આ ાવામાં આવશે.

* * * *

હોલ શુભ પ્રસંગે ભાડે મળી શકશે.

* * * *

<u>બોર્ડીંગ અને લોજીંગની સગવડ</u>

કાયમી બોર્ડરોને ખાસ પસંદગી આપવામાં આવશે. વિદ્યાર્થીઓ અને શિક્ષકોને વધુ પસંદગી આપવામાં આવશે. હાલમાં તો માત્ર પુરૂષ વર્ગને જ લેવામા આવશે. ઓરડાઓમાં નવું અને આધુનિક ઢબનું ફરનીચર રાખવામાં આવેલું છે. દેશમાં જતાં અગર તો દેશમાંથી આવતા ઉતારૂઓ માટે કુટુમ્બને રહેવા માટે રહેવાની તેમજ ખાવાની સગવડ કરી આપવામાં આવશે.

* * * *

ઘરનું આથેલું અથાણું અને સારી જાતના પાપડ હંમેશાં તઈયાર હોય છે.

* * * *

ઓર્ડરથી શિખંડ અને દુધપાક બનાવી આપવામાં આવશે.

* * * *

પ્રાઈસ લીસ્ટ માટે લખો.

મુદ્રક અને પ્રકાશક શ્રીમતી સુશીલા ગાંધી, ઈન્ટરનેશનલ પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, પ્રાઈવેટ બેગ, ડરબન, નાટાલ.